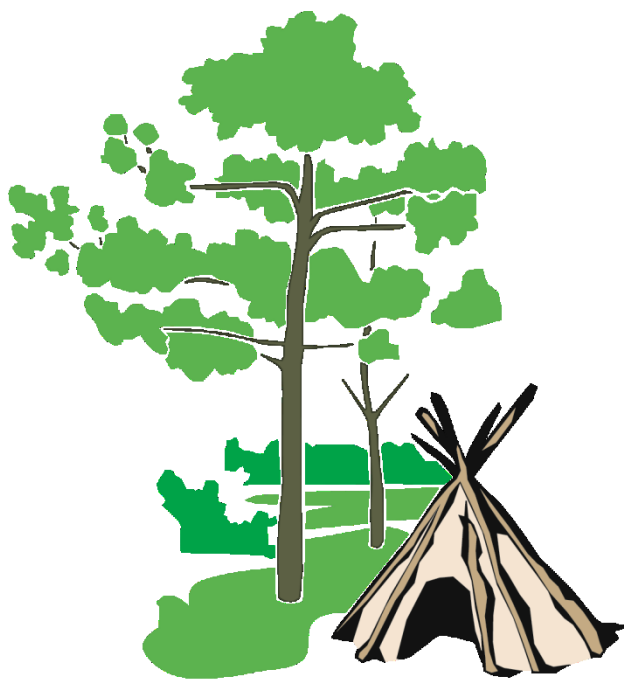

Virksomhetsplan

for

Svensrud Natur
– og Idrettsbarnehage

2014 – 2017

Innholdsfortegnelse

Innledning	5
Historikk.....	5
Organisering.....	6
Organisasjons kart 2014/2017	6
Demografi	7
Kontakt informasjon.....	8
Nasjonale styrings dokumenter.....	9
Lov om barnehager	9
Rammeplan for barnehager	10
Visjon	11
Pedagogisk grunnsyn.....	11
Verdidokument.....	11
Arbeidsmetoder i planarbeidet	12
Månedsbrev.....	12
Fagområdene.....	13
Evaluering.....	14
Ukeplaner.....	14
Dokumentasjon	15
Lek.....	16
Vennskap.....	20
Barns medvirkning, medbestemmelse i praksis	22
Hvordan tilrettelegge slik at barna opplever medvirkning	23
Oppstart og tilvenning.....	24
Fra små- til storbarnsavdeling	25
Avdelingene.....	25
Ekornstubben.....	25
Harelabben.....	26
Rådyrstien.....	27

Revehiet	28
Elgtråkket	30
Basene våre	31
Furutoppen, base for småbarnsavdelingene, Ekornstubben og Harelabben	31
Beliggenhet.....	31
Fasiliteter	32
Dags rytme i skogen.....	32
Utfordringer og lekemuligheter	33
Soving og bleieskift.....	34
Sikkerhet.....	34
Trollhaugen.....	35
Beliggenhet.....	35
Fasiliteter	36
Grenser.....	37
Solplassen.....	37
Beliggenhet.....	37
Fasiliteter	37
Klatrevegg.....	39
Grenser.....	39
Telt.....	39
Toalett	40
Båten vår.....	40
Sikkerhet	41
Siste året i Natur- og Idrettsbarnehagen.....	42
Overmattingstur.....	42
Kleivklyveren.....	43
Ulvestøtta.....	43
Historiske Stein gård.....	43
Vær og vind	44
Kulde.....	45
Bekledning.....	45
I Natur- og Idrettsbarnehagen skal det alltid være	46
Mat og kosthold.....	46
Matpakke	46

Fruktmåltid.....	47
Varm mat.....	47
Høytider.....	47
Mat i naturen.....	48
Elgjakt.....	48
Bursdags feiring.....	48
Variasjon i kostholdet.....	48
Bærekraftig utvikling.....	49
Miljøfyrtårn.....	50
Språk.....	50
DUÅ.....	51
Personalgruppen.....	51
Alder.....	52
Menn i barnehage (MIB).....	52
Den likestilte barnehage.....	52
Kompetanse.....	53
Stillings typer i Svensrud naturbarnehage.....	53
Pedagogisk leder.....	53
Pedagogisk Fagarbeider.....	53
Pedagogisk assistent.....	54
Lærling.....	54
Vikarer.....	55
Øvrige personal.....	55
Renholder.....	55
Driftstekniker.....	55
Vemeombud.....	56
Tillitsvalgt.....	56
IA-bedrift.....	56
Rutiner ved fravær.....	57
HELSE – MILJØ – SIKKERHET (HMS).....	57
Sikkerhet.....	58
Samarbeids partnere.....	59
Foreldresamarbeid.....	59
Innad i barnehagen.....	60

Andre barnehager, Skole, SFO.....	60
Kommunale instanser.....	61
Grunneiere	61
Jaktlag.....	61
Dagsrytme	62
Årshjul.....	62
Høst	62
Vinter.....	63
Vår.....	63
Sommer.....	63

Innledning

Virksomhetsplanen vår er tenkt som en plan eller beskrivelse av vår virksomhet, Svensrud Natur- og Idrettsbarnehage, man kan vel gjerne si at dette skal være vår bruksanvisning. Valget om å kalle det en virksomhetsplan er mer fordi det er ett relativt kjent begrep, ett begrep som forplikter. Vi ser på dette som ett oppslagsverk som kan brukes avsnitt for avsnitt, men også som ett dokument som skal brukes som en rettesnor på hva våre brukere kan forvente av oss og hva våre ansatte skal kjennetegnes av. Lykke til med lesingen.

Historikk

Hole kommune etablerte allerede i 1998 en kommunal naturbarnehage, Hole Naturbarnehage, med 20 plasser for barn over 3 år og det var den gang 4 ansatte. Vi holdt til i leide lokaler hos idrettslaget Holeværingen før vi høsten 2004 flyttet inn i nybygde lokaler og utvidet til en 4

avdelings barnehage med 72 plasser og 13 ansatte. Siden den gang har både antall plasser og ansatte økt slik at vi i dag har 118 plasser med 21 årsverk.

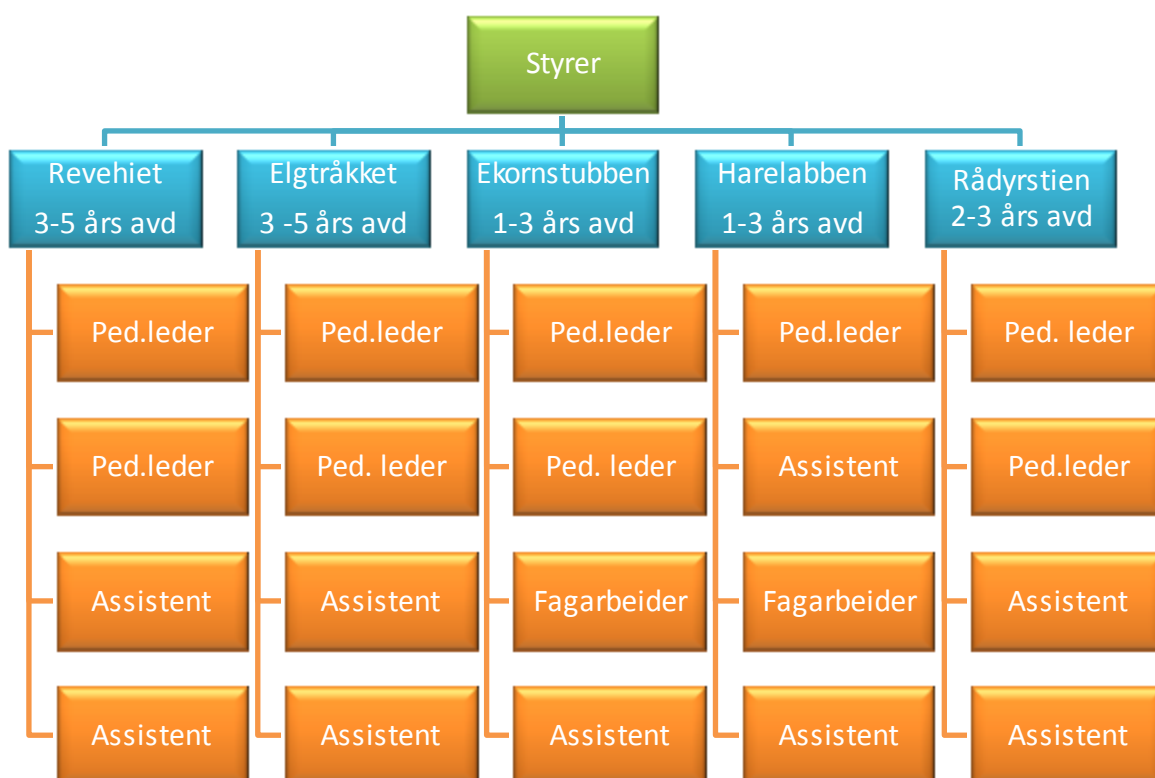
Ved utvidelsen i 2004 ble Hole Naturbarnehage slått sammen med Stomperud barnehage som tidligere var en barnehage for ansatte i forsvaret.

Organisering

Svensrud Natur- og Idrettsbarnehage er organisert som ett eget tjenestested i Hole kommune. Fra august 2014 vil det være nye struktur, Natur- og Idrettsbarnehagen rapporterer da til Tjenesteleder barnehage. Denne stillingen er underlagt kommunalsjef, som igjen er underlagt rådmann.

Svensrud Natur- og Idrettsbarnehage organisert som vist under:

Organisasjons kart 2014/2017

Vi har som tidligere nevnt 5 avdelinger med til sammen 118 plasser.

Organisering innad på huset vil variere fra år til år, avhengig av hvordan barnegruppen faller seg etter opptak. Ekornstubben og Harelabben skal være

rene småbarnsavdelinger fra 1-3 år. Rådyrstien kan ha fra 2 år og oppover, mens Revehiet og Elgtråkket skal være avdelinger for barn fra 3 år og oppover.

Vi har en lærling ressurs i Svensrud Natur- og Idrettsbarnehage og den er for tiden plassert på avdeling "Harelabben".

Avdelingenes struktur evalueres og vurderes etter hvert barnehage år og får sin endelige utforming bestemt ut ifra hvilken barnegruppe, alders sammensetning, vi sitter med til en hver tid.

Demografi

Våre lokaler ligger 4 km vest for kommune senteret Vik. De ligger i naturskjønne omgivelser like ved sentral idrettsanlegget noe som vi har stor glede av både sommer som vinter.

Lokalene, barnehage huset, som altså sto nytt i 2004, Utbygd på nytt i 2013, er på snaut 650m². Det er en spesial tilpasset barnehage, tegnet som en 4 avdelings barnehage men rommer altså 5 avdelinger. De 2 små barnsavdelingene er tradisjonelt bygd opp mens

de 3 "stor-barns" avdelingene ikke har noe eget avdelings rom. De har kun garderobe, toaletter og ett stort tørkerom. Alle avdelingene er ute hele dagen noe som betyr at vi har ett stort hus som stort sett står tomt. Det er bygget i henhold til statlige føringer for hva en barnehage skal inneholde og det er tatt høyde for at vi kanskje må gå inn ved for lave temperaturer. Se eget avsnitt.

Her ute på Svendsrudmoen har vi kort avstand til det meste. Vi er praktisk talt omgitt av skog på alle kanter. Skogen er stort sett furu skog, men med store innslag av gran og litt løv skog. Grunneierne driver skogen og det tas ut

tømmer nær sagt hver vinter i større eller mindre mengder. Svensrudmoen er en del av en enorm sand morene, noe som gjør at det er lite fjell og stein og da heller ikke noen bratte bakker og skrenter. Skogsområde er nokså flatt noe som gjør det sårbart i forhold til over-vann i fuktige perioder. Ellers er det ett sindig sti nett med dyretråkk og traktor veier som går på kryss og tvers gjennom hele skogen. Traktor/ kjerreveiene blir til en viss grad holdt ved like ved tømmer transport selv om mange av dem er i ferd med å gro igjen.

Våre lokaler ligger bare 10 minutters gange fra Sælabunn som er innerste del av Midt fjorden, en fjordarm av Tyrifjorden, Norges 5 største innsjø. Her har vi egen bryggeplass til M/L-Gjedda som er Natur- og Idrettsbarnehagens egen båt (se eget avsnitt).

Selv om vår lokalisering er på Røyse halv øya og skole kretsen til Røyse skole har vi barn fra alle 3 skole kretser og barn fra nær sagt alle deler av kommunen.

Kontakt informasjon

Besøks adresse: Trongmoen 45, 3530 Røyse

Postadresse: Viksveien 30, 3530 Røyse

Faktura adresse: Fakturamottak, postboks 4469, 8608 Mo i Rana

E-post: knut.emil.kolsto@hole.kommune.no

Hjemmeside: www.naturbarnehagen.com

Telefon:

Kontoret	32 16 11 88
Styrer mobil	41 25 94 41
Elgtråkket	48 28 92 27
Revehiet	90 78 36 27
Rådyrstien	40 92 10 71
Ekorntubben	93 44 66 27
Harelabben	94 83 00 59

Nasjonale styrings dokumenter

Lov om barnehager

§ 1. *Formål*

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem.

Barnehagen skal hjelpe til med å gi barna en oppdragelse i samsvar med kristne grunnverdier.

Eiere av private barnehager kan i vedtektene bestemme at andre ledd ikke skal gjelde.

Private barnehager og barnehager eiet eller drevet av menigheter innen Den norske kirke kan i vedtektene fastsette særlige bestemmelser om livssynsformål.

§ 2. *Barnehagens innhold*

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet.

Barnehagen skal bistå hjemmene i deres omsorgs- og oppdrageroppgaver, og på den måten skape et godt grunnlag for barnas utvikling, livslange læring og aktive deltakelse i et demokratisk samfunn.

Omsorg, oppdragelse og læring i barnehagen skal fremme menneskelig likeverd, likestilling, åndsfrihet, toleranse, helse og forståelse for bærekraftig utvikling. Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende omgivelser.

Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

Barnehagen skal gi barn grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap.

Departementet fastsetter en rammeplan for barnehagen. Rammeplanen skal gi retningslinjer for barnehagens innhold og oppgaver.

Barnehagens eier kan tilpasse rammeplanen til lokale forhold.

Med utgangspunkt i rammeplan for barnehagen skal samarbeidsutvalget for hver barnehage fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten.

Rammeplan for barnehager

“Rammeplanen gir retningslinjer for barnehagens verdigrunnlag, innhold og oppgaver. Alle barnehager skal bygge sin virksomhet på verdigrunnlaget og innholdet som er fastsatt i barnehageloven og på internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til, blant annet ILO – konvensjon nr.169 om urbefolkninger og FNs barnekonvensjon”

Gjennom barnehage loven og rammeplanen settes det klare føringer for innholdet i vår hverdag. Vi pålegges mange oppgaver som skal berøre enkelt barnet og virke i positiv retning til en god barndom. Sammen med de nasjonale styrings dokumentene, skal vi også forholde oss til kommunale vedtekter og planer. Hole kommune har barnehage vedtekter vedtatt av kommune styret desember 2006 og revidert august 2010.

Visjon

Vår visjon er "Verdens Beste barnehage" Dette er noe vi har hatt som visjon siden 2003 og skal danne grunnlaget for den kursen vi jobber etter. En god visjon skal ikke være noe man uten videre skal kunne nå, men den skal være som en lede stjerne, noe å strekke seg etter. Det er samtidig veldig viktig og helt essensielt at alle ansatte og brukere er kjent med visjonen slik at vi drar i samme retning.

Pedagogisk grunnsyn

Vårt hoved mål har vært uendret i mange år, men med små revideringer og endringer. Det har vært viktig at både hovedmål og visjon har vært utformet på en slik måte at de spiller sammen og sier noe om hva vi er og hva vi ønsker. I 2012 hadde vi en revidering av våre planer og verdier og kom frem til at hovedmål og Pedagogisk grunnsyn bør stå for det samme.

« Barna skal gjennom leken få mulighet til å bli kjent med, bearbeide og mestre de mange forskjellige utfordringer og inntrykk som hverdagen i naturen byr på».

Begrep som lek, mestring, utfordringer, inntrykk og natur er grunnleggende i vår drift og tanke. Hverdagen skal bygges på dette og være synlig i alle aktiviteter. Både de organisert aktiviteter og den frie leken.

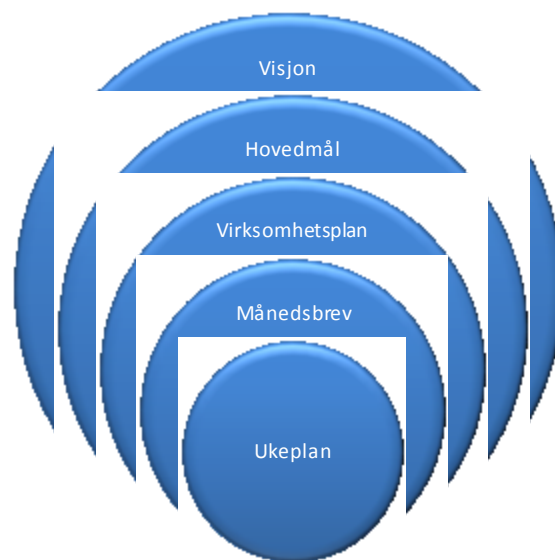
Verdidokument

Svensrud Natur- og Idrettsbarnehage har valgt å utforme ett verdidokument, se vedlegg til planen. Verdidokumentet skal være vårt hoveddokument når det gjelder aktivitet og visjoner. Her skal det være fokus på verdier, Grunnsyn, voksenrollen og konkrete.

Visjon, hovedmål/grunnsyn og verdigrunnlag er overordnet all vår drift. Hver enkelt avdeling utarbeider selv sine planer og sine mål i dem. De skal på sin måte lede til å nå hovedmålet/grunnsyn og strekke seg mot visjonen. Vi har ikke noen egen årsplan slik man tradisjonelt finner den i barnehager. Hos oss skriver vi årsplanen etter hvert. Mål, satsningsområder og bestemte datoer finner man i «Mini-Planen». Pedagogisk leder har egne planer, detalj-nivå, som de bruker for å utarbeide sine planer som er synlige for foreldre.

Arbeidsmetoder i planarbeidet

Heller ikke måten vi bygger opp planene våre er som i tradisjonelle barnehager. Vi har valgt å løse det på en måte som vi finner mest hensiktsmessig ut ifra de forutsetningene vi til enhver tid må ta hensyn til.

I Natur- og Idrettsbarnehagen danner vi alle planer ut ifra vår visjon. Visjonen om å bli "Verdens Beste Barnehage" Noe som betyr at vi har en lang vei å gå og noe vi virkelig kan strekke oss etter. For å nærme oss visjonen har vi satt oss ett hovedmål som sammen med verdidokumentet vårt skal hjelpe oss med dette.

I vårt arbeid med å strekke oss etter visjonen og å nå vårt hoved mål jobber vi etter 3 forskjellige planer. Den som skal legge premissene og være grunnsteinen i organisasjonen er "Virksomhetsplanen". Den utarbeides for 5 år om gangen og revideres kun med organisasjonsmessige faktorer utenom dette.

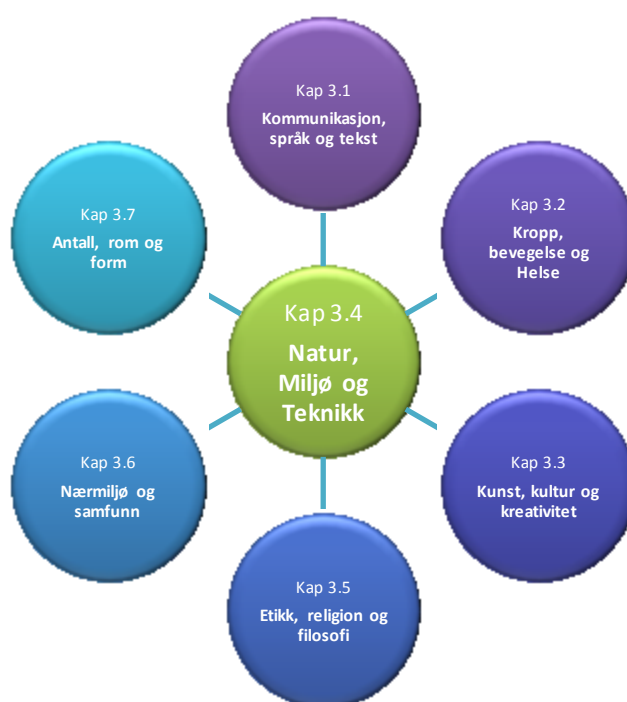
Månedsbrev

Månedsbrevene er de faktiske styrings dokumenter som hver avdeling utarbeider hver måned. Månedsbrev har vi valgt i stedet for de mer

tradisjonelle årsplaner. Vi mener at vi på denne måten får en mye tydeligere og presis prosess, som kan evalueres oftere og en plan som i mye større grad kan ta høyde for uforutsette ting. Av uforutsette ting tenker vi på vær, vind, rammefaktorer, sykdom hos personalet og andre uforutsette ting som gjerne dukker opp. De enkelte avdelinger står fritt til å sette sitt preg på månedsbrevne, både når det gjelder arbeidsmetoder, innhold og delmål. Forutsetningen er at vi tydelig kan se at den bygger opp om våre felles mål, verdier og visjoner. En annen forutsetning er at alle Natur- og Idrettsbarnehagens avdelinger drar lasset i samme retning og til å hjelpe oss med det, har vi valgt ett felles tema for hvert enkelt barnehage år.

Fagområdene

For all vår planlegging skal vi også ha fokus på at vi dekker opp om Rammeplanens fagområder. Derfor har vi utviklet en modell som skal sikre at vi klarer dette. Modellen legger vekt på at vi i all vår planlagte og spontane virksomhet har en grunnforankring i fagområdet Natur, miljø og teknikk. Det er dette som skal skinne gjennom i all aktivitet, i alle rutinesituasjoner og all den lek som blir planlagt, men også den andre leken barna driver. Dette skal vi klare ved hele tiden å legge til rette for lek som har dette som en grunnstein.

Vår hverdag skal preges av fagområdene på en overordnet måte. Det skal være sportegn av fagområdene, alle sammen, i alt det vi gjør. Enkelt aktiviteter og rutiner har selvsagt en større mengde av enkeltfag, mens det noen ganger også kan være fravær av enkelte fagområder. Dette skal kompenseres ved at man gjennom året har fokus på fagområdene som enkeltfag og har aktiviteter og opplegg der de står sentralt.

Det pedagogene i Natur- og Idrettsbarnehagen alltid skal kunne svare på er hvordan og hvor mye fagene er vektet i hverdags situasjoner, i leken og i de tilrettelagte opplegg vi har.

Evaluering

Evalueringen skjer fortløpende, hver uke. I forbindelse med månedsbrevet gjøres det en større og grundigere evaluering av måneden som gikk. Evaluering skal likestilles med planlegging og være en likevektet faktor i alt planarbeid hos oss.

Ukeplaner

Ukeplanene er det som flest foreldre har ett forhold til og det er også de planene som er mest synlige og informative for både ansatte og foreldre. Ukeplanen tar alltid utgangspunkt i månedsbrevet. Ukeplanen kan på sin måte fange opp vær og rammefaktorer som var ukjente når vi skrev månedsbrevet. Ukeplanen skal være såpass detaljert at foreldre og ansatte vet hva som er tenkt gjennomført den enkelte dagen. Det som allikevel er viktigst for oss i Natur- og Idrettsbarnehagen er dokumentasjonen og evalueringen på det vi faktisk har fått gjort. Når man baserer sin drift på at alt skal gjøres ute slik vi gjør, vil det ofte dukke opp ting som kommer i veien. Selv om vi

med årene lærer oss mer og mer om hva som er gjennomførbart vil det være nyanser som kommer i veien.

Vi er også veldig fokusert på spontanitet og barns medvirkning, noe som gjør at vi endrer planene våre ettersom uken skrider frem. Vi ser på dette som en positiv faktor og ingen ulempe for verken barn eller voksne. Barna får en mye bedre hverdag om vi gjennomfører den på barnas premisser og med deres innflytelse enn at vi på "død og liv" skal gjennomføre det vi har planlagt. Planene er jo da også skrevet primært for oss voksne som en "mal" og for foreldre som en tanke om hva vi ønsker å få gjennomført.

På ukeplanen vil det alltid være en gjennomgang/ evaluering av forrige uke. Vi tenker at dette er en av de viktigste delene av ukeplanen med bakgrunn i det vi nå har beskrevet. Ukeplanen skal være tilgjengelig på nettsiden vår Fredag, før kl 18:00 og på tavlene i garderoben Mandag morgen.

Dokumentasjon

Av alle våre dokumentasjons kilder ser vi på det elektroniske, hjemmesiden vår, som den viktigste. Her skal det være hyppige oppdateringer med relevant informasjon sammen med reportasjer og artikler fra hverdagen til barna. Bilder skal stå sentralt i dokumentasjonen og vi ligger på ett snitt på 30000 bilder i året som blir publisert. Gjennom bildene skal foreldre og foresatte få ett innblikk i hverdagen og dette skal fungere som ett godt utgangspunkt for diskusjon og samtale med barna om hva de har gjort i Natur- og Idrettsbarnehagen. Vi strever etter å få tatt så informative bilder som mulig og at i størst mulig grad alle barn blir fotografert hver dag. Dette er ikke alltid like enkelt. Grunnen kan være mange, som det faktum at ikke alle barn vil bli tatt bilde av, men også det at ikke alle er med på den aktivitet som den dag ble fotografert. Men i løpet av en uke skal alle være fotografert.

Å publisere bilder av barn på nettet forplikter for oss som ansatte. Vi må vise ett ekstremt skjønn, i forhold til de farer og ulemper det kan føre til i ettertid. I Natur- og Idrettsbarnehagen er billedarkivet passord beskyttet, bare foreldre og ansatte har tilgang. Passordet byttes ut en gang i året eller oftere ved behov.

Selv om vi har en passord beskyttelse er det mange andre hensyn å ta. Vi har som regel at "det skal være moro å se på bildene når barna blir konfirmert". Med dette mener vi at bilder som utleverer barna og er morsomme på deres bekostning ikke bør publiseres. Ei heller tar vi bilder som kan virke støtende. Med slike bilder tenker vi på bilder av barna mens de bader eller går på do og liknende. Alle ansatte får opplæring i god skikk og bruk før de får ta bilder hos oss.

Andre dokumentasjons kilder er oppslagstavler, utstillinger og produkter barna har med seg hjem. Dette blir av variert mengde og er ett supplement til nett dokumentasjonen vår. Vi begrenser skriv dere får i papir format til ett minimum og baserer det heller på e-post.

Lek

I Svensrud Natur- og Idrettsbarnehage mener vi at lek er læring! – Trygge barn skaper lek!

Vi setter leken høyt her i barnehagen. Lekens kjennetegn er at den er en frivillig aktivitet som barnet selv velger å delta i, leken er på "liksom". Leken er for barnet lystbetont, den kan samtidig gi orden, spenning og være en forberedelse til voksen alder. Leken skal dominere alt arbeid i barnehagen. Det vil si, leken er barnets aller viktigste uttrykksform og skal derfor prioriteres overfor alt annet.

I selve barnehagen har vi standard leker som bøtter, spader, sykler og lekeapparater. Men vi mener at den viktigste leken begynner når vi forlater barnehagens område og setter kurs mot nærmiljøet og basene våre i skogen. Det er her vi skal tilbringe det meste av hverdagen vår!

Leken starter når vi går ut porten, vi finner "leker" underveis. Steiner, kongler og pinner. Barna løper om kapp og noen har også rollespill hvor man for eksempel leier hverandre, og lager ett scenario rundt dette. De største barna kommer seg relativt fort ut til basen sin, her står både den frie og organiserte leken i fokus både i spontane aktiviteter og de mer organisert og til rette lagte opplegg vi gjør i hverdagen. Gjennom leken bearbeider barna opplevelser og erfaringer. Her kan de prøve seg frem, det gjør ikke noe om man feiler, det er jo "bare" lek – men det er gjennom leken man lærer! Barna lærer mye av hverandre, hva

som er akseptabelt og "korrekt". Barna er veldig flinke til å veilede hverandre, og det er da viktig at vi voksne er til stede for også å kunne veilede og gi "rom" for utprøvelser. De minste barna bruker lang tid på turen til basen og på turen tilbake til

barnehagen. Det er ikke så lett for de minste barna å gå så fort, de går litt i hver sin retning og det er mye som skal undersøkes og tittes på. Siden denne turen tar så mye av tiden til de minste, er det viktig at vi får tid til lek og ro på turen mens vi går. Dette for å skape kvalitet i de minste barnas hverdag også.

Det er viktig å tenke på språkstimulering sammen med leken. Det å visualisere, vise frem hva vi snakker om og peke på er viktig. Spesielt er dette viktig hos de små barna som ikke har så mye språk ennå. Noen ganger blir tiden litt knapp for de minste barna. Da må vi kanskje gjennomføre planlagte aktiviteter underveis før vi kommer frem til basen vår. Det viktigste er at barna får en fin dag med lek og uten for mye stress! Når man jobber med

barn må man være fleksibel, det er ikke alltid ting går som planlagt og da må man heller ta det med ro, forandre planene og skape en fin hverdag med god kvalitet!

På basene våre har vi bygd opp natur-leker som sklier, husker, balanse og klatretau, trehytter og klatrevegg. Dette brukes ofte, og de kreative barna våre kan få trehytter til å bli sjørøverskip!

Ellers bruker vi det naturen byr på til å leke med. Vi finner våre leker! Vi har ikke med leker ut i skogen, dette er med på å utvikle barnas kreativitet og fantasi! Kongler blir til både penger, mat og dyr! Det at vi ikke har med leker, gjør også at det blir mindre konflikter ute i skogen. Det er pinner, steiner og kongler nok til alle! Da får barna brukt energi og tid på viktig lek istedenfor på konflikter.

Vi skal legge til rette for utfordrende aktiviteter ute på basene våre i skogen og i nærmiljøet. Barna skal kunne undre seg, bli nysgjerrige og få meningsfylte opplevelser igjennom leken.

ALT SOM KAN GJØRES INNE, KAN GJØRES UTE!

Den voksnes rolle i denne utviklingen er avgjørende. Vi ønsker å være gode rollemodeller og veiledere som oppmuntrer og anerkjenner barnas viktige lek! De første årene i livet er de mest avgjørende for hvordan barn utvikler seg og lærer senere. Derfor er det viktig at små barn møter voksne som er engasjerte, har kunnskap, evne og vilje til å samarbeide og støtte barn på måter som fremmer trivsel, læring og positiv utvikling. I dette ligger en stor utfordring. Det krever at voksne må prøve å se og forstå perspektivet til små barn.

Vi har også organisert lek som rollespill og sang, leker knyttet til samling og eventyr. Vi bruker temaer og aktiviteter som vi drar med i lek. Her gjør vi rom for barnas medbestemmelse!

Vi tar også med tegnesaker, male saker, bøker og puslespill ut i skogen. Selv om vi er en litt "annerledes" barnehage, med større fokus på en hverdag ute i skog og natur, skal barna også få erfaring med formingsaktiviteter, konsentrasjonslek og lesning. Det blir kanskje ikke i samme omfang som hos tradisjonelle barnehager, men dette er også en viktig del å ta med i barnas hverdag. Barna skal få utløp for kreativiteten sin på denne måten også, men det hender jo at vi bruker disse aktivitetene på en litt annen måte enn de fleste barnehager.

Vi maler steiner, pinner, snøfigurer og også på isen ute på fjorden. Som sagt: Bare fantasien stopper oss!

Det er gjennom lek at barna tilegner seg ny kunnskap og lærer seg sosialt samspill. De bearbeider opplevelser og erfaringer, utviklerspråket, kreativiteten, og fantasien!

I sentrum av leken finner vi barna som trenger vår omsorg og stimulering.

Det er mye læring i god omsorg og mye omsorg i god læring!

Dette krever bevisste voksne. Vi skal fremme og innarbeide gode holdninger og verdier hos barna. Det er i møtet med andre barn og de voksne at barna lærer noe om seg selv og andre. Den sosiale læringen barna utvikler i barnehagen er læring for resten av livet.

Leken bidrar også til at vennskap kan utvikles. Barn leker fordi de er nysgjerrige, læringslystne og handlingsorienterte. Alt dette får de dekket gjennom leken. De lærer å mestre nye situasjoner og den grunnleggende tryggheten er med på å påvirke den sosiale utvikling og spillet med andre. De lærer seg å se ting fra andres perspektiv. For barna er det også viktig med gode rutiner. Det gir trygghet!

Derfor er det viktig å ha faste rutiner for å unngå usikkerhet og gjøre hverdagen trygg og forutsigbar så barna kan bruke fokus og energi på lek. Vi mener det også er viktig å ha klare grenser og konsekvenser hvis regler blir brutt, barna vil oppleve dette som positivt, fordi de vet hva som er forventet av dem.

Som det står i rammeplanen har barna rett på omsorg og skal møtes med omsorg. Omsorg skaper trygghet og tillit som igjen gir barnet selvtillit og den tro på seg selv slik at de tørr, og vil leke. Et lite barn trenger masse trygghet og ro, det trenger å bli holdt rundt, og bli bekreftet, for å føle seg harmonisk og hel.

Det er viktig å se hvert enkelt barns behov og ha ett godt fang å sitte på når barnet trenger det. Barna skal føle seg sett og hørt. De skal behandles med respekt og verdighet! Man må lære barna å kjenne, kunne lese de, og på best mulig måte legge til rette! Omsorg og trygghet må ligge som en grunnmur hos barna i barnehagen vår, dette er vår oppgave å skape!

Mestring skaper god selvfølelse! Barna skal hver dag føle mestring ved en situasjon, det er derfor viktig å legge til rette for dette. Vi skal ikke forvente for mye, det skal være oppnåelige mål for hvert enkelt barn. Og det er gjennom oppmuntring og oppdragelse at vi ønsker mestring og anerkjennelse for barna. Man må ta hensyn til barnas forutsetninger!

Kort sagt: det er hverdagen som er fylt med lek som blir barnas viktigste arena for LAERING!

Vennskap

I Natur- og Idrettsbarnehagen vil vi at alle barna skal knytte nære relasjoner i form av blant annet vennskap. Vi voksne skal hjelpe barna til å finne venner og knytte vennskapsbånd. Det å ha venner gjør dagen mye lettere for barna. Det å kunne leke sammen og oppleve at andre setter pris på en, mener vi er svært viktig. Også det å ta hensyn til vennene sine og deres ønsker og behov er noe barna må lære seg. Det er ikke alltid man er enige og dette er en læringsprosess vi hjelper barna til å forstå og oppnå.

~ Når du ser en venn ~

Når du ser en venn som trenger hjelp og trøst og gode ord, er det du som har fått sjansen til å være venn og bror.

Når du ser en venn som gråter for de andre gikk sin vei kan du rekke hånden frem og si: Kom her og lek med meg.
-Frank Nordli

På småbarnsavdeling ser vi at barna har glede av hverandre ved og bare være sammen uten noe særlig form for verbal kommunikasjon. De kan for eksempel sitte med hver sin bøtte og spade i sandkassa, ved siden av hverandre og på den måte ha glede av hverandre. Vi ser de koser seg, har utbytte av det å sitte sammen med noen og har blikk-kontakt og en form for kommunikasjon for eksempel via kroppsspråk og/ellertegn. Når barna får et bedre utviklet språk ser vi at de klarer å få til andre typer leker som for eksempel rolleleker og dermed også finne lekekamerater som de vil leke med.

Vi ser ofte at barna finner lekekamerater som er like seg selv. De finner kamerater som har felles interesser og leker på samme måte. I tillegg til å leke sammen med de barna som barna selv velger, oppretter vi for eksempel lekegrupper for å utvide vennskapshorisonten.

Årsaken til dette er flere:

- Vi vil at barna skal ha flere enn en venn å støtte seg på i hverdagen. Er den spesielle vennen borte en dag, kan det være vanskelig for den som er igjen å ha en fin dag i barnehagen. Som veiledere og aktive voksne blir vi med eller setter i gang en lek for så å trekke oss unna slik at barna finner sin egen måte å leke på.
- Barn som kanskje ikke har oppdaget hverandre knytter vennskapsbånd. Barna trenger noen ganger hjelp til å se nye venner og å komme i kontakt med nye barn og lekekamerater.
- Det å leke sammen flere enn to er viktig læring! Ta hensyn til hverandre, lære å dele, høre på hverandres meninger og vente på sin tur. Dette jobber vi mye med i hverdagen og vi ser at barna lærer seg å ta hensyn og høre etter andres meninger og ytringer.

De større barna finner ofte bestevenner de leker mye med. Vi ser på dette som veldig positivt, men oppfordrer og jobber for at de også skal finne og leke med andre barn som sagt før. Det å ha en bestevenn er godt og viktig. Noe barna kan se tilbake på og kanskje dra med seg videre i livet og inn i skolealder.

"Vennskap betyr glede. Å glede seg til å se sin venn, og å føle seg ønsket eller ventet. Vennskap er å være uvenner. Det er å savne. Det er glede og sorg."

Erik Sigsgaard

Mange ganger samler vi alle barna. Da leker vi leker som alle er med på. "Haien kommer", "stiv heks", "Alle mine duer", "Slå på ring" osv. Her er det ikke vennskap som står høyest, men det å være sammen som en stor gruppe. Drama, forming og ulike typer samarbeidsoppgaver, er og en måte å knytte barn sammen på. Det å gi dem roller og få dem til å skape noe sammen, og det å bli oppmerksom på det i etterkant med ros og positive tilbakemeldinger.

Barns medvirkning, medbestemmelse i praksis.

I rammeplanen står det blant annet om medbestemmelse at barna har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens virksomhet. Videre står det at barnets synspunkterskal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Alt på småbarnsavdeling er vi interessert i å lytte til barnas ønsker, og hva de har lyst til. Hva kan et lite barn på to år være med på å bestemme da, lurer sikkert mange på. Jo da, det kan være ting barnet er opptatt av eller interessert i som vi tar tak i og spiller videre på. På denne måten er barnet selv med på å bestemme hva vi skal bruke tid på.

"If you tell me, I will forget
If you teach me, I will remember.
If you involve me, I will learn"
Benjamin Franklin

På storbarnsavdelingene er det noe lettere. Hver dag kommer barna med ønsker om hva de vil gjøre og om vi voksne kan hjelpe dem med å tilrettelegge eller være med på ting de vil. Dette kan være alt fra enkle leker til andre ting som kanskje utvikler seg til større prosjekter. Det gjelder å være en aktiv voksen som snapper opp situasjoner i hverdagen for så å bygge videre på disse.

Barn har ofte et annet perspektiv på ting enn voksne. De ser og opplever

situasjoner forskjellig fra voksne.

Det er derfor viktig å ha fokus på barneperspektivet, både i hverdagen og når vi planlegger.

Barna erfarer hvordan planene blir gjennomført.

- Hva har barna lyst til og hvordan opplevde de denne leken/aktiviteten/?
- Hvem er det vi planlegger for?

Medvirkning betyr ikke at barna skal bestemme alt. Men det betyr at deres ønsker, kunnskaper og opplevelser skal være et av utgangspunktene for planlegging.

Hvordan tilrettelegge slik at barna opplever medvirkning

- Tid til refleksjon og undring sammen, lete etter muligheter for "den gode samtalen"
- Systematisk bruk av barneintervju – Bla. spørsmål som kan fortelle oss noe om hva barn ønsker og hvordan de opplever aktiviteten
- Ta barna med på råd før dagen/uken blir planlagt
- La barna være aktivt med i konfliktløsning – ut fra hvert enkelt barns modenhetsnivå
- Evaluering av aktiviteter
- De yngste barna formidler sine synspunkter ved kroppsholdning, mimikk og andre følelsesmessige uttrykk
- God kommunikasjon mellom barna og personalet og mellom personalet og foresatte

Oppstart og tilvenning

I god tid før barnehagestart, vanligvis i juni, får foreldrene brev om oppstartsdato, og litt om hvordan vi i barnehagen tenker oss de første dagene. Det blir også oppfordret til å besøke barnehagen i tiden før oppstart. Vi avholder i tillegg ett eget foreldremøte for nye foreldre, med fokus på oppstart og kunnskap om avdelingen og de ansatte.

De aller fleste foreldre har krav på tre dager fri til oppstart i barnehage og skole. Vi bruker disse tre dagene som et utgangspunkt for en gradvis tilvenning til barnehagen. Dag 1 kommer barnet og foreldrenesammen for å hilse på de ansatte, få informasjon, bli kjent i garderoben og ute i barnehagen. Dag 2 er også foreldrene med, men om barnet og personalet synes det er greit kan barnet være litt alene i barnehagen, mens foreldrene går seg en liten tur, leser avisen, eller tar et ærend i butikken. Barnet spiser da gjerne lunsj med de andre på avdelingen. Dag 3 blir en tilnærmet vanlig barnehagedag, men litt kortere. Det er viktig at foreldrene er tilgjengelige, om barnet ikke er trygt og gråter ringer vi. Da er det bedre at foreldrene bruker bedre tid sammen med barnet i barnehagen.

Den første uka kan barnet gjerne ha kortere dager, det er mange inntrykk og opplevelser, og barnet blir gjerne litt ekstra sliten disse dagene.

Personalet bruker god tid på de nye barna og foreldrene denne første uken, det er viktig å gi mye og riktig informasjon slik at foreldrene blir trygge på oss, og barnets nye omgivelser. Vi har en *velkomstperm* vi deler ut med mye praktisk informasjon, her står telefonnummere, litt om sykdom, klesvalg og vedtekter. Her vil man også finne annen relevant informasjon om barnehagen.

Tilvenningsperioden varierer veldig fra barn til barn, noen er "varme i trøya" etter en ukes tid, noen få bruker hele august for å bli kjente og trygge. På småbarnsavdelingene har vi tema tilvenning hele august, og fortsetter gjerne litt ut i september om vi føler det er behov for det.

Fra små- til storbarnsavdeling

På våren og forsommeren er småbarnsavdelingene mye på besøk hos storbarnsavdelingene, for å bli bedre kjent med personalet, barna og basen. Vi oppfordrer også foreldrene til å bli litt kjent med den nye avdelingen før sommerferien, slik at navn på ansatte, barn og basen kan være et samtaletema i ferien.

Det er også viktig å bruke god tid med de store barna den første uka på ny avdeling, kanskje er det mulig for foreldrene at barnet kan ha litt kortere dager.

Avdelingene

Ekornstubben

Ekornstubben er en av to småbarnsavdelinger i Svensrud Naturbarnehage, og vi har 4 voksne (to førskolelærere, en barne- og ungdomsarbeider, og en assistent) Avdelingen har inntil 28 plasser for barn under 3 år, noe som betyr 14 barn hver dag. For å få kabalen i Natur- og Idrettsbarnehagen til å gå opp år for år, vil det være variasjoner i antall plasser.

På småbarnsavdelingen Ekornstubben vektlegger vi barns trygghet og trivsel. Vi tror på at lekne, men rolige og tydelige voksne kan gi barna trygghet og selvtillit slik at de kan både lære og utfolde seg på en aktiv måte.

Basen vår har vi i skogen, på Furutoppen. Vi bruker naturen som arena for læring, aktivitet, lek og samspill. Turen til og fra skogen er en aktivitet i seg selv, vi klatrer, løper, forteller, synger, studerer og undrer oss underveis, – det er så mye spennende vi finner!

Vi velger enkle men spennende aktiviteter, og gjentar aktivitetene ofte slik at barna får prøve seg frem, det er ikke alle som tør alt første gangen. Sanger, historier og eventyr blir også repetert ofte. Barna er ivrige på å lære og leke, og engasjerte voksne gjør dagene unike og spennende!

Ekornstubben samarbeider mye med Harelabben, den andre småbarnsavdelingen. Vi har felles base i skogen, og er ellers mye på tur sammen. Vi deler i aldersdelte grupper, ettåringer og toåringer, på tvers av avdelingene, en dag i uken. Da legges det opp til aktiviteter og samlinger som passer den bestemte aldergruppen. Vi bytter på å være på Furutoppen, og ved/i barnehagens nærmiljø. Det er faste voksne på disse gruppene

Vi jobber med ett hovedtema og dette er en rød tråd i hverdagen på Ekornstubben. Månedspaner og ukeplaner vil vise detaljplanlegging og hvilke fagområder vi bruker i planlagt aktivitet.

[Harelabben](#)

Harelabben er en av to småbarnsavdelinger.

Små barn er på oppdagelsesferd hver dag. Vi ønsker å skape en eventyrlig hverdag som gjør barn glad i naturen, nysgjerrige og ivrige.

Vi bruker mye tid på nære relasjoner og trygg tilvenning som er veldig viktig for de minste barna. En fast og forutsigbar hverdag med lekne, rolige og tydelige voksne.

Basen vår i skogen, Furutoppen, deler vi med Ekorntubben. Vi har Furutoppen 2 dager den ene uka og 3 dager den neste.

Gjentagelser er viktig i hverdagen vår, når som helst og hvor som helst. Både med sanger, regler, eventyr, samtaler, lek og bevegelse.

Små barn er kroppslige i alt de gjør og bevegelseslek er det som er mest attraktivt i denne aldersgruppen. Skogen gir mange muligheter til varierte bevegelseserfaringer. Vi vektlegger en god blanding bevegelse, lek, mat, søvn og omsorg.

I tillegg til skogen, bruker vi nærmiljøet og hallen aktivt.

Gjennom ukeplaner og månedsbrev, skal vi gi foreldre innblikk i hva som skjer på avdelingen. Vi vil vise hva vi synes er viktig i arbeid med små barn, hvordan vi jobber og hvorfor vi gjør ting som vi gjør, eller rett og slett små historier fra hverdagen vår.

Rådyrstien

Vår nyeste avdeling Rådyrstien er fylt opp med både 2 og 3 åringer. Det er tre ansatte i 100% stilling, hvorav en er pedagogisk leder. Så har vi en ansatt i en 60% stilling. Vi har også en lærling på Rådyrstien i 100%. Vi har avdeling i nybygget, og bytter på å ha base i lavvoen og på Trollhaugen.

Rådyrstien tok sine første steg i nybygget og sin nye avdeling i August 2013. Mye var nytt, og sammen med nye og «gamle» barn og voksne, måtte vi sammen skape avdelingen fra scratch. Som alle andre avdelinger på huset jobber vi i takt med årstidene innenfor natur og idrett. Vi prøver og feiler, og drar nytte av erfaringer vi gjør i hverdagen.

Sånn sett jobber ikke Rådyrstien så veldig annerledes enn de andre avdelingene i løpet av et barnehageår, men vi har allikevel noen områder vi har jobbet mer med. «Sug i magen & livskvalitet» og «Vis&fortell».

Hver fredag har vi noe som kalles «Vis&Fortell» på Rådyrstien. Det går på rundgang i barnegruppen. Her får barna mulighet til å ta med seg noe hjemmefra ettersom hva vi har hatt som tema. For eksempel en yndlingsleke

eller bilder av familien. Når et barn har «Vis&Fortell», er det hun eller han som er i fokus denne samlingen. Da får barnet med litt assistanse av en voksen mulighet til å fortelle med egne ord om hva det har med seg. Dette er ikke bare en artig del av hverdagen, men har også en positiv virkning på andre områder. Det å måtte være i fokus og få alle øyne på seg kan for noen barn være litt skummelt, mens andre bare kjører på. Dette er uansett en treningssak som det aldri er for tidlig å begynne med. Det med turtaging, vente, se men ikke røre er også momenter vi trener på her. Det er ikke alltid like lett, når en så veldig gjerne skulle sett litt nærmere på den dinosaurusen eller kose med den søte bamsen. Desto stoltere blir vi og barna får positiv anerkjennelse. En annen ting er å få være i fokus å se at det en viser og forteller om skaper så mye interesse rundt i forsamlingen.

«Sug i magen og livskvalitet» er et begrep vi bruker om det å la barna få muligheten til å utfolde og utfordre seg. Det å få kjenne litt på den ubehagelige følelsen man får når man ikke tør å hoppe, eller at hvis man går der det er glatt kan man falle å få litt vondt. Suget i magen kommer den dagen man faktisk tør å hoppe, og mestringsfølelsen kommer like etter. Det å falle å slå seg litt, men kjenne at det faktisk går fint å reise seg og børste smerten vekk med henda. Slike opplevelser mener vi er viktig for at barna skal møte utfordringers senere i livet og vite at selv om det er ubehagelig og vondt, så vil det klare å reise seg igjen og børste vekk smerten. Og når det verste er over, så vil mestringsfølelsen komme. Jammen meg, klarte jeg dette og!

Revehiet

På Revehiet er det barn fra tre til seks år. Vi er fire voksne, to pedagogiske ledere og tre assistenter fordelt på to assistentstillinger. Før hadde vi base på Solplassen. Etter barnehagen ble utvidet med en avdeling til og vi også ble idrettsbarnehage, har vi nå et rulleringssystem som gjør at vi benytter både Trollhaugen, Solplassen og områdene rundt omkring barnehagen. På Revehiet deler vi oss ofte inn i mindre lekegrupper. Da har vi voksenstyrte aktiviteter i form av drama, formingsrettede aktiviteter, høytlesning, men

også aktiviteter som barna velger selv. Vi legger stor vekt på kos og trygghet og vi har mange gode kosestunder rundt bålet i skogen vår! Verdifull tid med gode samtaler på et voksenfang. Alle barna på Revehiet skal ha følelsen av å bli sett, hørt og respektert. Ellers legger vi vekt på god tid, slik at det blir minst mulig stress i hverdagen.

Vi lærer barna å respektere naturen rundt oss og har ofte samlinger som går på dette. Vi har mange typer fugler i skogen vår som vi tar vare på i alle årstidene. Vi bruker mye tid på fuglene. Vi lager fuglemat, barna tar med skorper og brød hjemmefra for å legge ut på fuglebrettet, vi lokker til oss fuglene for å se de på nært hold, vi kan sitte å observere fuglene på fuglebrettet og mye mer. Vi har mange fuglekasser i skogen som vi følger utover våren og sommeren. Vi begynner med rengjøring av kassene tidlig på våren, for så å vente på bygging av rede og legging av egg. spennende å følge med å se fra dag til dag hva som har skjedd.

Fredag er dagen for varmmat i hele naturbarnehagen. Da har vi en variert meny bestående av både kjøtt, fisk og kylling sammen med mye grønnsaker. Vi har som regel at alle barna må smake uansett om de ikke liker eller ikke. Mange ganger har barn som tror de ikke liker likt maten og spurt om mer. Varmmaten er et positivt innslag som barna ser frem til og ekstra godt blir det når den er laget over bålet!

Vi ønsker at barna våre skal være så godt forberedt som mulig til å begynne på skolen. Vi jobber med selvstendighet, både når det gjelder klær og klesvalg, dotrening, respekt for andre barn og voksne, turtaking og grunnleggende verdier og holdninger. Vi håper og tror at dette skal være med på å gi barna en så god skolestart som mulig. Storefot har skolegruppe og samles så ofte vi

kan. Da leser vi bøker egnet for denne aldersgruppen, vi har skolerettede oppgaver og vi spiller spill.

Når Storefot samles har også de andre barna gruppe. Enten etter alder, men også på tvers av alder.

Elgtråkket

På Elgtråkket er det de «store» barna som går, de mellom 3 og 5 år. Vi har to baser i skogen vi bruker på «turnus» i tillegg til idrett- og bevegelsesuker da vi har base i barnehagen. Vi er omgitt av flott natur hver dag som danner gode rammer for vår pedagogikk. Vi har mange fuglekasser ute i skogen som vi følger ivrig med fra sen vinter til tidlig sommer, vi studerer og «forsker» på ting vi finner i naturen, som insekter, dyreliv, planter, sopp og bær. Gjennom opplevelser og oppdagelser i naturen utvikler barn ferdigheter, samt lærer å vise hensyn og ha omsorg for natur og hverandre. Det som ligger til grunn for at vi gjør som vi gjør, er vårt fokus på god sosial kompetanse. Vi legger mye arbeid i å fremme samarbeid, empati, ansvarlighet, selvkontroll og selvhevdelse. I tillegg er det stor fokus på lek, glede og humor. Vi ler med hverandre, ikke av.

Barn lærer like mye av hverandre som av oss voksne. Derfor er vi tilhengere av å beskytte den frie leken. Der foregår mye læring vi voksne ikke klarer å lære bort. Når vi leker «stiv heks» lærer barn å være en av mange, ta ansvar for seg selv, om å være fri, usynlig og alene, men også om å bli sett, bli fanget og fratatt friheten. Det handler om å klare det, ikke klare det og så prøve på nytt. Det handler også om å organisere det hele, bli enige om variabler, hvem som skal «stå», hvem som skal få være med og hvem jukser ☺. Vi på Elg er

opptatt av denne formen for læring. Vi skal delta, være aktive med hele kroppen og alle sanser. Og det skal være gøy!

Språk og språkutvikling har vært satsningsområde i Hole kommune, og på Elgtråkket er vi opptatt av fortellerglede. Vi forteller historier, oppdiktete fortellinger og tradisjonelle eventyr. Dette smitter over på barna som igjen ønsker å fortelle sine historier. Rim, regler og sanger er også en del av hverdagen vår, alt foregår i lystig lag og med en god porsjon humor. Språk er viktig for å kunne regulere atferd, bygge selvbilde og styre oppmerksomheten sin.

Vi er opptatt av at barn skal få være barn, og de skal få medvirke i sin egen hverdag. Det er deres tid vi disponerer, og vi er ydmyke ovenfor de innspill barn kommer med. Anerkjennende kommunikasjon er også noe som står høyt hos oss. Alle barn skal bli hørt, men det er ikke alltid at man får det akkurat som man vil. Det er en del av vår grunnleggende demokratiske prosess som barna hos oss får en gryende forståelse for. Det er også viktig for oss å synliggjøre at alle er vi forskjellige, vi har ulike behov og mestrer forskjellige ting. Vi er heia-gjeng for hverandre, og gleder oss over at noen får til det vi ikke selv er så gode til. På den måten ser vi at øvelse gjør mester, og at ingen ting er umulig. Ingen barn er like, men alle er unike.

Basene våre

[Furutoppen, base for småbarnsavdelingene, Eknostubben og Harelabben](#)

Beliggenhet

Vi har et stort og fint område i furuskogen bak klubbhuset, ca 300 meter fra barnehagen. Vi bruker ca en halv time å gå fra barnehagen (voksne alene bruker fem min...) Turveien vår er først på asfalt, over en stor parkeringsplass, opp en liten bakke, gjennom en port, og så bortover på en sti/gammel traktorvei. Vi har to stoppesteder undervei, der vi teller barna og venter slik at vi kan gå sammen videre.

Fasiliteter

Vi har et stort militært lagstelt på ca 22m², med gulv/platting. Inne i teltet har vi vedovn, border, benker, og en stellebenk bygget av paller. Vi har også tørkesnor og tørkestativ, til tørk av våte og kalde klær. I teltet står en kasse med tegne saker, søppelposer, og noen ekstra bleier.

Vi bruker en Venor Gamme som "sovetelt". Barna sover på et underlag av paller med isolasjonsmatter på, og i soveposer. Soveposene er barnehagens, og er merket med navn, slik at hvert barn har sin pose.

På plassen vår er det bygget et lite døhus, og vi frakter med oss bærbar do ut i skogen hver dag. Bak døen er det også plass til oppbevaring av ved under tak.

I 2009 ble det også satt opp en stor gapahuk på området, denne gir ly til bålplassen vår, og vi kan sitte lunt og tørt når vi spiser ute. Gapahuken skjærer også mot skråningen ned mot veien, slik at vi begrenser lek og aktiviteter på området inn imot skogen.

Dags rytme i skogen

Vi går fra barnehagen kvart over ni. Vi tar oss god tid på veien til skogen, om det trengs å fyre i teltet går en voksen og noen barn litt raskere i forveien.

På Furutoppen har vi først en voksenstyrt aktivitet (med utgangspunkt i tema). Før mat har vi en kort samlingsstund. Lunsjen er alltid turens høydepunkt, og inntas rundt bålet, i gapahuken eller i teltet etter

behov. Vi varmer drikke til barna på kalde dager, enten solbærtoddy eller kakao (vi har med kopper). Etter mat er det sovetid for de fleste barna, og frilek for de som er våkne. Noen velger også å være med på praktiske gjøremål som vedsanking og tauarbeider, – stor stas å få hjelpe til!

Vi går mot barnehagen igjen når alle barna har våknet, mellom halv to og to.

Utfordringer og lekemuligheter

Området vårt har et godt utgangspunkt for allsidig aktivitet og kreativ lek. Skogsbunnen er tørr og ganske jevn, området er flatt på toppen, og heller ned mot veien. På området har vi bygget opp en liten hytte til rollelek, her er det mulig for barna å trekke seg litt unna og pusle med egne ting. Det er også veldig spennende å klatre på det bratte og glatte taket på hytta! Det er også laget en "Bukkene Bruse –bro", der barna balanserer og dramatiserer egne eventyr.

Bak gapahuken vår, i skråningen, er det to store steinblokker som det er moro å klatre på og hoppe fra. Steinene kan også brukes som "seng" eller tegnebord! Det er også kjempemoro å rulle nedover bakken, da ser vi ut som mosetroll etterpå! Noen stubber og tuer er barnas "busser og båter", og en liten barhytte (rettere sagt pinnehytte) har ungene bygget selv ved å sette pinner opp mot og rundt et tre, – fint sted å gjemme seg! Et balansetau har vi fått bundet opp, to- åringene har nå forstått teknikken og er flinke til å balansere og leke her. Vi har også to husker på Furutoppen, her er det ofte kø!

En liten sklie har vi også, med trapp på den ene siden og en hellende plate på den andre, og med plass til å gjemme seg under.

Litt bak soveteltet er det balansestokker i en trekant, her kan vi gå runde på runde uten å falle (noen med en voksen hånd å holde i), ellers brukes "trekanten" som en fin sitteplass for sang, eventyr og samling.

Området vårt er også fint som et utgangspunkt for små utflukter, om en liten gjeng vil utforske verden litt videre! Vi kan gå til den gamle skogplassen, der har vi bygget en barhytte, vi kan se etter jaktposter og stolen oppe i treet, eller vi gå så langt som til grustaket for å se på lastebiler og gravemaskiner, eller besøke Solplassen.

Soving og bleieskift

Alle barna som skal sove, sover i gammen, "soveteltet". I tilvenningsperioden har vi med vogner til de barna som trenger det. I gammen har vi lagd til en soveanordning med paller og isolasjonsmatter, slik at barna kommer opp fra trekken langs bakken, og ligger flatt på varmende underlag. Vi frakter med soveposer og tepper på tralla frem og tilbake.

Vi skifter bleier og tar barna på do før vi kler på oss for tur. I skogen har vi stellebenker både ute og inne, der vi skifter og steller, etter hvert som barna er klare for det trener vi på å gå på "barnehagedoen" som vi har med oss hver dag.

Sikkerhet

- vi ser alltid over området når vi kommer opp
- alltid en voksen ved bålet
- alltid en voksen med barna når de er bak gapahuken (mot veien)

- alltid førstehjelpsskrin i sekken
- voksne viser forsiktighet ved bruk av sag, kniv og øks, og rydder forsvarlig etter seg!
- alltid telefon med på tur

I løpet av året inviterer vi foreldre og besteforeldre ut i skogen slik at barnas nærmeste får et innblikk i den flotte plassen vår, og ser hvordan store og små trives i skogen!

Området brukes også mye som et utfluktssted i helger og ferier, av barnas familier og andre i nærområdet.

Trollhaugen

Beliggenhet

Trollhaugen Er en av basene til storbarnsavdelingene i skogen, som er tilrettelagt for barn mellom 2-5 år. Det er et stort område på cirka... x... meter, som ligger mellom Furutoppen og Solplassen. En voksen alene bruker cirka ti minutter på avstanden, men som en del av hverdagen vår med barna kan vi mange ganger bruke tre kvarter opp. Dette avhenger alt av vær og vind, dagsform eller at det dukker opp situasjoner vi må utforske nærmere. Det finnes to stier til Trollhaugen. En via Furutoppen og den berømte «rota» og en via gjørmestien som videre fører til Solplassen.

Den ene stien er litt kortere enn den andre, men som navnet sier, kan det i perioder være en del gjørme. Stien via «rota» bruker man av naturlige årsaker lengre tid, da man ikke kan gå forbi uten å klatre litt. På denne stien er det også tilknyttet en «Fuglekasse-løype», som vi fra tid til annen knytter ulike aktiviteter opp mot.

På begge stiene er det lagt inn stoppesteder, som vises med et oransje kryss på trærne. Dette læres fra tidlig av at her skal vi stoppe, vente og samle alle før vi går videre.

Fasiliteter

Siden Trollhaugen benyttes av barn helt ned i toårsalderen, er utfordringene her laget med litt mindre vanskelighetsgrad. I motsetning til Solplassen som benyttes av barn fra tre år og opp. Det er allikevel mye å utforske og utfolde seg i uansett alder. Blant annet en vennskaps huske hvor det er plass til tre barn samtidig. Vi har også en firkanthuske som man kan få «snurrefart» på. Det er et klatretårn, med et tau i midten. Her hjelper vi barna med henda på ryggen, slik at de lærer å komme seg opp og ned av tårnet på egenhånd. Ettersom aldersspennet er så forskjellig, må vi også lære barna og ikke klatre lenger enn de er motorisk klare for. En liten trehytte av paller er like stas å krype inn i, som å klatre opp på. Om vinteren når det er masse snø, er det utrolig gøy å hoppe fra denne hytta. Det er også bygget en liten scene på Trollhaugen. Her hender det at vi har samling, eller til og med teaterstykker. For det meste er dette en hverdagslig scene hvor fri og god lek utspiller seg. Det er mye lun skog og kratt rundt omkring på Trollhaugen, slik at man har mulighet for å trekke seg unna. Det er godt for barna å føle at de kan være litt alene, selv om vi voksne alltid er i nærheten. I og med at Trollhaugen ligger litt i en helling, blir det en perfektakebakke/sti mellom krattene på vinteren. Hvis vi får ordentlig fart, kan det hende at vi suser forbi Trollhaugens usynlige grenser (les grenser), men dette er kun når vi aker.

Sett bort i fra lek og utfoldelse, har Trollhaugen alt en avdeling trenger for å kunne holde på med aktiviteter en hel dag. Telt med stor ovn og sitteplasser til en avdeling, pluss litt fler. Her sover også de minste barna på styrofoam-plater og i soveposser. På kalde dager kan man også trekke inn i teltet for å varme seg litt og eventuelt ha lengre samlinger og aktiviteter. Ute er det også en bålring hvor vi så å si alltid fyrer opp. Her lager vi mat og varmt drikke. Noen ganger koser vi oss litt ekstra med popcorn og vafler, eller så bruker vi bålet som samlingspunkt for hygge og varme. Ved siden av bålringen er det en gapahuk med arbeidsbenk, sitteplasser og bord. Det er også et stort ved-skjul bak gapahuken som ble bygd høsten 2013. Her er barna ivrige med å stable og hente ved. Litt i bakkant av Trollhaugen står det også et lite do-hus.

Grenser

Grensene på Trollhaugen er som alle andre basene våres i skogen, usynlige. Det vil si at det ikke er noen tydelig hindring, annet enn litt kvister og bånd som vi forteller barna er ment som en grense. Dette blir på lik linje som med stoppestedene øvd på, slik at barna får grensene innunder huden.

Solplassen

Beliggenhet

Solplassen er kjerneområdet til Revehiet. Den er ca. 150x200 meter stor, så her er det mye boltringsplass! Det er ca en km å gå en vei, så vi bruker alt fra 20 minutter til 45 minutter. Alt avhenger av vær og vind, og hva som skjer langs veien. Vi stresser lite med å komme frem, men på kalde dager er det ofte at en voksen går i forveien for å tenne opp bål og fyre opp i teltene. Plassen er bygget for de eldste i Natur- og Idrettsbarnehagen og har dermed utfordringer som skal fremme og utvikle motoriske ferdigheter hos denne aldersgruppen, det vil si 4 og 5 åringene.

I midten av plassen, har vi en stor bål plass. Her spiser vi, har aktiviteter, samlinger og koser oss. Dette er et naturlig samlingspunkt. Fra 15. April til 15. September er det ikke lov med bål i skogen, men ellers fyrer vi alltid opp i "bålringen". Det er koselig med bål, og dette bruker vi til matlaging, varme drikker og til å finne varmen på kalde dager.

Fasiliteter

Det er masse lekeapparater på Solplassen. Vi har bygget alt i naturmaterialet, så det skal gå lett inn i landskapet ellers. Taurekker/ klatrejungel har vi i mange varianter. Her kan barna gå på ett tau og holde

seg i et annet. Veldig godt for balanse og kroppsbeherskelse! Disse tauene brukes også til å turne i, så barna "stuper kråke" over tauene. Vi har to slenghusker, på to ulike steder. Disse er populære og brukes mye. Vennskapshusken kan det sitte tre stykker på samtidig. Denne er og mye brukt og her kreves blant annet koordinasjon for å ta i fart likt og være samstemte for å oppnå fart. "Rokkestokk", er en balansegang. Denne brukes både til å balansere, men og til koselige stunder, enten på et voksen fang eller sammen med andre barn. En hengebru er flittig brukt som både sjørøverskip, huske og balansegang. I utkanten av plassen er det litt tettere skog og her er det mange muligheter! Et klatretre brukes mye og her har ungene fin lek både oppi og rundt treet. Vi har klare regler, som alle barna er godt kjent med, når det gjelder klatre treet. Dette er blant annet at det ikke er lov til å være mer enn tre stk om gangen og at vi har en grense på hvor høyt det er lov til å klatre. Under de tette grantrærne er de nederste greinene tatt bort slik at barna har mange gjemmesteder, her bygger de hytter, leker butikk og det er en flott ramme rundt rolleleken. Det er godt å kunne stikke seg bort litt og føle at man kan leke uten forstyrrelser innimellom.

I utkanten har vi bygd en "Skogsscene" den er mye brukt! Her er det stadig små stjerner som opptre for andre barn og for oss voksne. Pinner blir mikrofoner og gitarer, så her er det fin underholdning å se fra tribunen! Ofte har vi dramatisering på scenen vår. Da er barna både publikum og skuespillere. God læring ligger det i dette samtidig

som at det er veldig moro!

Klatrevegg

En klatrevegg på ti meter er noe av det første man legger merke til når man kommer til Solplassen. Når noen skal klatre her har vi stor fokus på sikkerhet. Klatreveggen er en "toppsikrings vegg" som betyr at vi har ett fast forankringspunkt på toppen hvor barna er sikret. Det brukes alltid sele og hjelm og det er alltid en voksen som sikrer med sele i motsatt ende. Mestringsfølelsen for de barna som kommer helt opp er helt enorm, men ikke mindre for de som "bare" kommer noen meter opp. Felles nevneren er at det er veldig mye god læring i og med at de stadig flytter egne grenser og kommer litt lengre for hver gang. Klatre veggen brukes primært av de på Revehiet og Elgtråkket men også de største på Harelabben og Ekornstubben bruker veggen på vårparten.

Grenser

Grensene på plassen vår er ikke fysiske overalt, men likevel vet barna godt hvor langt de kan gå! Nye barn vises og læres av voksne og "gamle" rever hvor grensene går. Vår erfaring er at fysiske grenser ofte innbyr til en fristelse om å passere mens de "uttalte" grensene ikke er så spennende. Dette setter store krav til oss voksne som må være tilstede der hvor barna er til enhver tid. Etter hvert lærer vi hvor barna leker og det blir lettere å holde oversikten.

Telt

Vi har to telt på Solplassen. Dette har vært en utvidet avdeling før, derfor står det to telt her. Inne i teltene er det ovn, tørkestativ, bord, krakker og litt lagringsplass. Det blir godt og varmt i teltene på kalde dager! Her spiser vi maten vår,

har aktiviteter og varmer oss. Det må sies at så langt det lar seg gjøre, spiser vi og gjør alle aktiviteter ute. Teltene er av samme type som på de andre basene våre, forsvarers sanitets telt som er på 22 kvadrat, de har alle gulv.

Toalett

Et lite "dohus" malt i spreke pastellfarger, finnes også på plassen vår. Vi har med oss en bærbar do som tømmes og rengjøres daglig. Utenfor "dohuset" finnes to små krakker slik at barna som venter på tur kan vente her så de ikke forstyrrer den som er på do.

Båten vår

Svensrud Natur- og Idrettsbarnehage har siden våren 2005 hatt egen båt. Båten vi da kjøpte var en utrangert, oransje livbåt fra Molde. Båten var på 20 fot noe som gjorde den ypperlig til vår bruk. Vi hadde utrolig mye glede av båten og utallige timer på Tyrifjorden er

tilbakelagt. Etter som årene gikk meldte det seg andre behov og ønsker og vi startet en prosess på hvordan vi kunne anskaffe oss en båt med enda bedre kvaliteter. Sommeren 2009 kjøpte vi en Skager 660, som er en åpen plast snekke på 22 fot med en innenbords motor som er både mer stillegående og raskere enn det vi hadde fra før av. Båtkjøpet lot seg gjennomføre på grunn av velvilje blant foreldre som stilte opp med penge gaver men også en stor forståelse blant foreldre og ansatte på at dette var en prioritert investering og at dermed andre ting måtte vike. Båten ble tatt i bruk 2. September 2009.

"Gjedda" som båten heter har god plass til en hel avdeling og gjør ca 10-12 knop full lastet. Det betyr at vi i løpet av en time er langt inn i Steinsfjorden eller helt rundt, nesten, til Onsakervika. Gjeddå er en enorm kvalitets kilde i Natur- og Idrettsbarnehagen, med denne båten åpner det seg store muligheter for læring og opplevelser som andre barnehager bare kan drømme om. Ute på fjorden ligger muligheten på rad og rekke enten det er til pedagogiske opplegg, studier av fugl og fisk eller rett og slett bare rekreasjon.

Fra vi setter "Gjedda" på vannet i starten av mai til den tas opp i midten av oktober er den i bruk nær sagt hver dag. Med enkelte forbehold som vær, vind og bemanning klarer vi å ha den i bruk stort sett hele tiden. Båten er en prioritert aktivitet og samordning av personal ressurser er viktig for å få dette til å gå opp.

Sikkerhet

Vi har et stort fokus på sikkerheten ved bruk av båten. Vi er nøye med å skolere nyansatte i bruk av båten samtidig som vi hvert år har livrednings kurs for de ansatte. Vi skal aldri være mindre enn 3 voksne i båten og minst 2, skal ha godkjent livrednings opplæring.

Sikkerheten om bord er alltid prioritet nr 1. Alle har godkjent redningsvest som er på fra vi kommer til båten til vi er tilbake i Sælabonn. Vi har høyt fokus på at vi om bord i båten sitter fint og oppfører oss skikkelig. Det skal være moro men på en forsvarlig og sikker måte. Ved bading og fiske skal det utøves ekstra aktsomhet og påpasselighet om at alt skjer i sikre former.

Farene ligger i situasjoner der vi skal inn i eller utav båten. Her har vi etter vår mening gode rutiner som ivaretar sikkerheten på en god måte.

Siste året i Natur- og Idrettsbarnehagen

Storefot kaller vi de eldste barna i Naturbarnehagen. Vi ønsker at det siste barnehageåret skal være noe spesielt slik at barna ser frem til å bli Storefot og synes det er bra å være det. Vi legger opp til en rekke aktiviteter sammen med disse barna. I år har vi Storefot både på Elgtråkket og Revehiet. Vi prøver å dele oss i grupper og

ha litt skolerettede aktiviteter så ofte som mulig. I disse gruppene jobber vi med tall, bokstaver, former, figurer med mer. Det er ikke meningen at dette skal ta over første klasse aktivitetene, men vi har som mål at alle barna kan telle til 20 og skrive navnet sitt når de skal begynne på skolen. Ellers leser vi et kapittel av en bok hver gang slik at ungene kan få trening i det å huske hva vi har lest fra gang til gang. I disse gruppene kommer også et barn frem foran resten av gruppa for å fortelle om noe barnet er flink til eller har lyst til å dele med de andre. På denne måten blir barna bedre til å snakke om noe som er "deres" foran en forsamling. Siste året i barnehagen har vi også i tillegg til våre egne turer og aktiviteter, flere aktiviteter sammen med de andre maxiene i Hole kommune. På høsten er det bjørnehuletur til Sollihøgda og 22. april feirer vi Jørgen Moes bursdag på Åsstua. Vi har også skolebesøk på skolene barna skal begynne på. Da er en voksen med og følger barna til skolen.

Overnattingstur

På overnattingsturen kjører vi ut med båten til øya hvor kommunehytta ligger.

Overnattingsturen er noe alle gleder seg til og ofte det første barna spør om den høsten de har

blitt Storefot. Når endelig dagen kommer er dette stor stas. Vi har reist ut med båten i øs-pøs regn og relativt store bølger med båten full av bagasje og bare store smil å se på barna våre. På øya har vi en rekke aktiviteter som skattejakt, bølgetur med båten, fiske, bading og mye kos! Vi griller og spiser godis rundt bålet på kvelden. En meget god avslutning både for store og små på et langt barnehageliv!

Kleivklyveren

Vi i Naturbarnehagen utnytter mulighetene vi har rundt oss via historie og sagn fra nærmiljøet. Hver høst går de eldste barna i barnehagen opp Gamle Kleiva til Kongens utsikt. I Gamle Kleiva er det flere historiske merker som vi leser og snakker om underveis. Dette er noe barna finner interessant og ofte kommer spørsmål i ettertid om historier vi har snakket om på

denne turen. På Kongens utsikt ser vi utover både Ringerike og Hole, og her snakker vi om steder vi kjenner og har sett eller vært på før. Noen av barna ser kanskje hjem? Mye å se, legge merke til og ikke minst lære på en slik tur!

Ulvestøtta

Ulvestøtta ligger ikke langt fra barnehagen, mot Vik. I alle fall en gang i året sykler eller går vi hit for å høre historien og legge på friske grankvister til minne om gutten som for så mange år siden ble tatt av ulver her. Ofte blir det en høytidlig stemning når vi legger på kvistene. Tid for ettertanke?

Historiske Stein gård

Stein gård har vi besøkt noen ganger med de største barna. Her får vi se på den gamle steinkirken samt høre sagnet om "Hellige Olav og Gygra". Vi har flere ganger brukt dette sagnet som prosjekt og gjort mye ut av det, blant annet laget figurer, dramatisert og fortalt sagnet til hverandre. Barna er engasjerte og husker mye av dette når vi jobber med det på denne måten. De

gangene vi har vært på Stein gård er vi også borte ved Halvdanshaugen og hører historien om hvordan noe av Halvdan Svarte ble begravd her.

Vær og vind

I vår barnehage er vi glad for å få være ute, i all slags vær!

Været er et naturlig daglig tema. "Hva slags vær er det ute, hva trengerv vi å ha på?" Barna lærer å forholde seg til vær og klær. Ute på basene våre i skogen har vi nedbørsmålere, gradestokk og snøpinne, og i perioder er

været et tema vi er ekstra opptatt av. Vi er alltid ute der det skjer, vi kan undre oss over en haglskur, en flott regnbue, eller en skyfri himmel! Vi må stadig tilpasse dagens tema, eller ta høyde for litt impulsiv lek og aktivitet, bare fordi været virker inn på dagen vår!

I en Naturbarnehage er vær og vind en ganske vesentlig faktor, noen få ganger kan det begrense aktiviteten vår litt, om det blåser for mye ønsker vi kanskje ikke å gå ut med båten, om det regner masse er det ikke så lett å klatre i klatreveggen.. Men alle de andre dagene er været med på å gjøre dagen vår unik og spennende. Vi mener at været gir oss flere muligheter enn begrensninger.

For at barna skal få gode og positive opplevelser ute i all slags vær, er det nødvendig at foreldre, og personalet, er bevisst sin rolle som inspiratorer og motivatorer! Det er viktig å være positive overfor barna når det gjelder været, – ikke si "huff, så mye snø det er, i dag blir det vanskelig å gå ut i skogen", eller "å nei, det regner i dag også!", – vi vinkler det positivt til: "oi, så masse

snø! I dag får dere jammen mye snø å leke i" og "i dag blir det enda større søledammer i barnehagen!"

Kulde

Nye foreldre i Natur- og Idrettsbarnehagen er ofte usikre og spente på hvordan vi i Natur- og Idrettsbarnehagen forholder oss til skikkelig kalde dager i løpet av vinteren.

Kommunelegen har utarbeidet et skriv med anbefalte temperatur

grenser, barn under tre år bør ikke utsettes for temperaturer under minus 10 grader så lenge av gangen, for barn over tre år er grensen 15 minus.

Det kan allikevel hende vi tar med småbarnsavdelingen ut om det er sol og vindstille og minus tolv, men vi begrenser da tiden, og går inn igjen etter ett kvarter. Dette gjelder også storbarnsavdelingene, det kan være godt å komme ut og få litt frisk luft, men så gå inn igjen og få varmen i kroppen. Det er viktig å huske på at det er luftveiene som er den største risikoen. For kald luft over lengre tid i små barns luftveier kan være skadelig. Forfrysninger er en annen problemstilling men det kan like lett skje ved lavere temperaturer og er veldig avhengig av hvordan barnet er kledd. Vi har en åpen kommunikasjon med foreldrene, og tror de stoler på våre avgjørelser her.

Bekledning

For mye klær er med på å gjøre barnet svett og klamt som igjen er skadelig om de begynner å fryse samtidig som for lite klær er en direkte fare ved lave temperaturer.

Det viktigste er i begge tilfellene å ha tilstrekkelig med riktige klær tilgjengelig i barnehagen til enhver tid. Vi prøver å "skolere" foreldrene om

høsten om hva vi mener er rett kles valg basert på våre erfaringer og håper at de i størst mulig grad lytter til våre råd. Husk at det er stor forskjell på en liten tur om ettermiddagen og en lang og aktiv dag i Natur- og Idrettsbarnehagen.

I Natur- og Idrettsbarnehagen skal det alltid være

- En god sekk, ca 12-16 liter, med brystreim og stramme muligheter
- Regnjakke
- Regnbukse med seler
- Støvler
- Undertøyskift
- Mellomlagskift
- Strømper
- Sesong betonte klær (For eksempel dress om vinteren, shorts om sommeren)

Mat og kosthold

I Natur- og Idrettsbarnehagen er den daglige maten matpakka som barna har med seg hjemmefra, og frukt en gang om dagen når vi kommer tilbake fra basene våre. Barna har også mulighet til å spise frokost hos oss, dette er fra 07.15-08.15, og er medbrakt mat hjemmefra.

Matpakke

Matpakka er det andre måltidet i barnehagen, og er da mat som barna har med seg i sekkene sine. Hver dag har vi med oss en dunke med vann, her kan barna få fylt opp drikkeflaskene sine, og det gjør vi fordi at barna ikke skal ha drikke på flaskene ned i sekken i tilfelle det skulle lekke, og dermed gjøre alt skift vått. Det er også en unødvendig "last" å bære på for barna. Til måltidet får de også servert melk eller noe varmt og drikke, som for eksempel kakao eller varm saft.

Fruktmåltid

Frukt er det siste måltidet vi har i løpet av dagen. Her er det frukt eller grønnsaker som er kuttet opp, og dette kan barna kose seg med etter en lang dag i skogen. Dette er både næringsrikt og fungerer som en liten rolig stund for barna, her kan de slappe av å tilføre ny energi til kroppen.

Varm mat

En gang i uka har vi varmmat, og dette er fortrinnsvis på fredager. Her prøver vi å ha så sunn mat som mulig, slik at barna får den riktige energien til å være aktive ute i skogen. Dette tilberedes over bålet ute på de forskjellige plassene, og barna er med og hjelper til med matlagingen. På den måten får

de med seg hele matlagingsprosessen, og de får i tillegg erfaring med forskjellige former, smaker (både når det er rått, og når det er kokt, forskjellige smaker på samme ting) og de får øvd seg på kutting, noe som er en god trening for finmotorikken. Menyen setter vi opp for hvert halv år og vi prøver å være innom alle næringsgrupper med en god blanding av råvarer. I perioden når vi ikke kan tenne bål i skogen baserer vi maten på grilling og kald mat som brødskiver og salater. Eller vi kan ferdigstille måltidet på kjøkkenet før vi tar det med ut.

Høytider

Vi har også forskjellig mat til forskjellige tider av året. Under høytider så har vi mat som tradisjonelt er forbundet med de ulike feiringene. Til jul lager vi julebord ute i skogen der vi har enkel men tradisjonell julemat og ofte med ingredienser som barna har samlet gjennom høsten. Det er for eksempel, tyttebær syltetøy til kjøttbollene eller eplemost til dessert.

Mat i naturen

Det er også viktig for oss å vise for barn og voksne at vi også når det gjelder mat laging bruker naturen. Vi har derfor ikke fokus på "7 slag til jul" men konsentrerer oss om å bake enkle ting ute på bålet. Vi baker pepperkaker, lager risboller og andre enkle ting. Poenget her er ikke nødvendigvis resultatet men prosessen.

Elgjakt

I Oktober, under elgjakten, er det jo mye fokus på dette. Vi prøver å få samlet inn litt elgkjøtt slik at vi kan ha en fest ved avslutning av jakta men også som ett tilskudd til ettertanke og bearbeiding av de inntrykk barna sitter igjen med etter at vi har pratet så mye om elgen og hvorfor det jaktes på den.

Bursdags feiring

Bursdags feiring i Natur- og Idrettsbarnehagen skjer på noenlunde tradisjonelt vis ved at foreldrene tar med litt ekstra til feiringen. Vi har imidlertid en regel om at det skal være mulig å frakte det med seg ut i skogen noe som legger noen begrensinger på hva de kan ta med seg. Sjokolade kake og muffins er det som er mest vanlig men vi oppfordrer stadig til en mer variasjon som for eksempel fruktfat og grønnsaker av forskjellige typer, gjerne med dip eller liknende. Om sommeren når det er mye veps i skogen er vi nødt for å begrense de "søte" tingene.

Variasjon i kostholdet

Det er viktig for oss i Natur- og Idrettsbarnehagen at kostholdet er variert, både det vi lager og det som foreldrenes mører i matpakken. Riktig brennstoffer veldig viktig i ett barns hverdag og vi oppfordrer til variasjon og innslag av frukt og grønt i matpakken.

Bærekraftig utvikling

Definisjonen på bærekraftig utvikling er nok litt vel stor for oss i Naturbarnehagesammenheng. Vi velger å se på den i en litt mindre målestokk der vi har fokus på miljøet, naturen og gjenbruk.

Med bærekraftig miljø tenker vi på at barna skal lære å behandle alt i naturen med den respekt det fortjener. Vi skal ikke trampe eller sparke til alle sopper vi kommer over og vi skal ikke plukke alle blomstene vi ser. Ikke alle sopper er farlige, vi lærer dem heller hvilke som er det og at de skal man ikke plukke og spise. Sopp er en viktig faktor i skogen med dens enorme evne til å bryte ned døde ting og gi ny næring til levende organismer, uten soppen ville skogen være full av døde ting som det ville tatt veldig lang tid å bli kvitt. Vi skal ikke drepe insekter unødvendig, men vi kan heller studere de litt i en lupe, og når vi er ferdige, sette de ut der de hører hjemme. Her lærer vi også om at alle levende organismer har hver sin mening. Om vi fjerner all mygg og insekter vil ikke fuglene få mat og blomstene vil slutte å blomstre. Enkle illustrasjoner som er veldig visuelle for barna.

Miljø aspektet i den bærekraftige utviklingen er noe som i dag de fleste er opptatt av. Enkelt illustrert av at vi ikke skal kaste søppel i naturen og at vi plukker opp søppel som ligger i skogen for å kaste det i søpla. Vi prøver også å ha med oss minst mulig saker som kan gi søppel når vi er på tur, dette for å skåne naturen. Vi driver også med kildesortering både i skogen og ved barnehagen, så der lærer barna om hva som skal kastes hvor. Noe som bringer oss over på gjenbruk. En manns søppel er en annens gull. Vi prøver å kaste minst mulig som vi kan ha nytte av videre og gjenvinningsstasjonen i Svingerud er en plass vi besøker før vi blant annet skal lage hytter eller liknende.

Miljøfyrtårn

Svensrud natur og idrettsbarnehage er en virksomhet som har vært miljøsertifisert siden 23. mars 2012. På miljøfyrtårn sine nettsidersider (<http://www.miljofyrtarn.no/detteer>) står det skrevet slik;

«Miljøfyrtårn er Norges mest brukte sertifikat for virksomheter som vil dokumentere sin miljøinnsats og vise samfunnsansvar. Å være Miljøfyrtårn innebærer systematisk arbeid med miljøtiltak i hverdagen. Virksomhetene oppfyller krav og gjennomfører tiltak for en mer miljøvennlig drift og godt arbeidsmiljø. Miljøfyrtårn har tilpassede krav for ulike bransjer og sertifikatet tildeles etter en uavhengig vurdering. Det leveres årlige miljørapporter og hvert tredje år blir virksomheten re-sertifisert. Sertifikatet er anerkjent av myndighetene ved offentlige innkjøp. Vi kaller det å ta miljøansvar i praksis!»

Barnehagen sin sertifisering er gyldig i tre år, og må da re-sertifiseres. Hvert år skal man allikevel levere inn en rapport, på at man stadig fyller sertifiseringen sine krav. Man kan miste sertifiseringen sin ved lovbrudd og avvik.

Sertifiseringen er som nevnt ovenfor et mål om å gjøre arbeidsplasser bevisst på endringer og tiltak som er til miljøets fordel. Da mest med tanke på personalet. I vår hverdag er det viktig å overføre de gode rutinene til barna. La de være med på de daglige gjøremålene som for eksempel sortering av søppel, slik at det blir en like naturlig del av deres hverdag. Å jobbe for miljøet mener vi er mer enn å bare utføre oppgavene, men også få barna til å forstå at det vi gjør faktisk er meningsfylt for miljøets framtid og hva det innebærer.

Språk

Høsten 2013 startet et språkprosjekt i Hole kommune. En prosjektgruppe sikrer at arbeidet går fremover i tråd med målsettingen. Målet er først og fremst kompetansebygging til alle ansatte, slik at personalet kan tilrettelegge for et godt språkmiljø og utvikle barns språklige ferdigheter. Hver barnehage

skal ha en språkansvarlig som deltar på felles møter med logoped i kommunen og barnehagefaglig ansvarlig. Den språkansvarlige skal være pedagog og også formidle relevant teori og informasjon tilbake til resten av personalgruppa. Det er et mål at alle barn skal observeres ved hjelp av TRAS. Barns språk skal kartlegges systematisk, over tid, i dagligdagse situasjoner. Observasjoner og arbeidet med TRAS er godt i gang i vår barnehage

I det daglige brukes også «Snakkepakken» for å stimulere ytterligere til et godt språkmiljø (se lokal rammeplan s.13).

DUÅ

DUÅ, eller de utrolige årene, er utarbeidet av Carolyn Webster Stratton, og går kort fortalt ut på å bemerke positiv adferd i stedet for å henge seg opp i det negative barna gjør. Mange av barna har utfordringer som gjør at de kanskje får mye irettesettelse og negativ tilbakemelding når de gjør noe «galt». Vi bruker DUÅ som et hjelpemiddel i hverdagen. Da i form av mye positiv tilbakemelding på det barna gjør som er bra og ros smitter. Når ett barn gjør bra ting og får ros for dette vil gjerne de andre også få ros og gjør dermed positive ting. Vi bruker også noe som vi kaller gladmeldinger. Dette er en lapp hvor vi skriver ned en spesiell god gjerning barnet har gjort for ett annet barn. Det kan for eksempel være å hjelpe et mindre barn eller ta opp matboksen fra sekken til en som ikke klarer det. Lappen med gladmeldingen får barnet med seg hjem, noe som er stor stas!

Personalgruppen

Vi har en målsetning om at vår personalgruppe skal være så differensiert som mulig både i alder, kjønn og kompetanse. Det stiller store krav til oss i ansettelsesprosesser men også i den daglige driften med kompetanse heving og personal utvikling. Vi har 14 stillings hjemler + lærling. I tillegg har vi som regel noen av de ansatte i reduserte stillinger noe som gjør at vi er rundt 17 personer i personal gruppen til enhver tid.

Alder

Ved å ha god spredning i alder sikrer vi personer med ulike livserfaringer noe som er svært nyttig både for barn og voksne. Vi tilstreber oss å finne en god balanse ved å lete spesielt etter en viss alders gruppe i ansettelse. Alder er jo i seg selv ikke noe fortrinn/ kvoterings grunn i slike saker men kan og *blir* vektlagt hos oss om det ellers er jevnt.

Menn i barnehage (MIB)

Når det gjelder kjønnskvotering stiller det seg annerledes. Vi har muligheten for simpel kvotering og det er noe vi har benyttet oss av tidligere. Myndighetene har en nasjonal målsetning om en andel på 20% menn i barnehage, dette er også den kommunale målsetningen. Vi har ikke siden 2003 vært under dette og ligger for tiden på ca 40%. Dette er vi stolte av og noe som er ett utrolig stort kvalitets trekk hos oss.

Menn i barnehage startet som en kampanje for å rekruttere flere menn til sektorene fordi det var en stor skjev fordeling. Etter som årene har gått har arbeidet i større grad endret seg fra kvantitet til kvalitet. Det vil si at vi nå i større grad har fokus på å få tak i dyktige menn på lik linje med dyktige kvinner, vi arbeider for å få en likestilt barnehage med hensyn til kjønnsroller.

Den likestilte barnehage

Dette er et satsings område utarbeidet av myndigheten og pålagt oss å jobbe med. Det som dette innebærer er å gi barna en barnehage hverdag som likestiller gutter og jenter både i lek og aktiviteter. Vi skal legge til rette for at de møter

kjønnsroller som er naturlige i en barndom og som de kan identifisere seg med.

Vi skal ikke bygge opp om de tradisjonelle kjønnsroller som at "jenter er rosa og gutter er blå". Vi skal støtte, hjelpe og legge til rette for at de får utviklet et selv bilde hvor de blir kjent med seg selv. Likestillingsarbeid i tradisjonell forstand er altså ikke vår oppgave i barnehagen men vi skal legge til rette for lek og læring i ett miljø som både er kjønns nøytralt men allikevel oppmuntrende til barnas egen interesse for temaet.

Kompetanse

Hos oss er det også en vesentlig faktor hvilke kompetanse og ballast de ansatte har med seg inn i barnehagen. Med dette mener vi at de ansatte i tillegg til å ha en stor natur og friluftsinteresse også må få benytte seg av sin kompetanse både fra tidligere yrker men også fra fritidsinteresser. Den formelle kompetansen er jo alltid lettest både å måle og kvalitetsjekke. Men vi mener at den uformelle kompetansen, den som er tillært gjennom et langt liv eller sunne interesser er vel så viktig.

Stillings typer i Svensrud naturbarnehage

Pedagogisk leder

Pedagogisk leder er en avdelingsleder. Pedagogisk leder har treårig høgskoleutdanning som førskolelærer. I Natur- og Idrettsbarnehagen har vi en pedagogisk leder på hver avdeling, Pedagogisk leder har det overordnede pedagogiske ansvaret for hver avdeling. Jobben består i å legge til rette for enkelt barnet i gruppen slik at alle finner utfordringer tilpasset sitt utviklingsnivå. Pedagogisk leder har ansvaret for å lage planer som periodeplan og ukeplan samt månedsbrev og annen skriftlig kommunikasjon med foreldre og foresatte. Pedagogisk leder har også et personalansvar for sin avdeling selv om det overordnede ansvaret ligger hos barnehage styrer.

Pedagogisk Fagarbeider

Fagarbeider er en barne- og ungdomsarbeider. Det betyr at de har fagbrev i barne- og ungdomsarbeider faget. De har teoretisk og praktisk kunnskap om barns utvikling. Fagarbeider har som oppgave å legge planer sammen med de andre på avdelingen før pedagogisk leder til slutt setter planene sammen. Fagarbeider kan også ha ulike typer oppgaver som er pedagogisk rettet. Dette kan for eksempel være planlegging av aktiviteter og samlinger og det å gjennomføre dette med barna. Utdannelsen sorterer under videregående opplæring, men utdanningsløpet kan variere.

Pedagogisk assistent

Assistent er i utgangspunktet en ufaglært yrkesgruppe. Det vil si at de ikke har formell barnehage kompetanse men i de fleste tilfeller har de annen erfaring og kompetanse som er nyttig for vår barnehage. De deltar sammen med fagarbeider og pedagogisk leder på å sette sammen månedsbrevet. I hverdagen kan assistenten ha i oppgave blant annet å ha samlingsstunder i tillegg til det vanlige samværet med barna som alle voksne er med på.

Lærling

Natur- og Idrettsbarnehagen har en lærling ressurs i 40% stilling. Lærlingen er i barne- og ungdomsarbeider faget og har ett av to lærling år i vår barnehage. Det hender derfor at vi avvikler fagprøver i Natur- og Idrettsbarnehagen. En lærling regnes inn som en del av personalet i 40% stilling mens den i realiteten arbeider 100%. Det betyr at de skal bidra til 40 % verdiskapning gjennom året.

Vikarer

Det vil alltid være behov for vikarer i en virksomhet som vår. En vikar kan være en faglært person eller en med erfaring fra barnehage, men i mange tilfeller er det personer med lite eller ingen erfaring fra barnehage som kommer innom. De er alle underlagt de samme regler som det øvrige personal med hensyn til skikkethet og vandelstest. Utfordringen vil allikevel være å sette dem inn i vår måte å jobbe på, noe som kan gå fort eller ta litt tid.

Fokuset for en vikar skal ligge på lek og omsorg for barna. Dersom en vikar blir i Natur- og Idrettsbarnehagen over lengre tid vil det være naturlig å gi dem ett mer utvidet ansvar, både for aktiviteter og andre primær oppgaver. Vi mener allikevel at det aller viktigste de kan bidra med i starten er å dekke barnas primær behov og være deltakende i leken sammen med barna.

Øvrige personal

Renholder

Vi har i tillegg en renholder som arbeider i en mindre stilling. Hun har det daglige ansvaret for at det er rent hos oss. Hennes arbeidsoppgaver er vask av gulver og overflater i det daglige. Hun har også hoved rengjøring av lokalene 2 ganger i året. For å hjelpe til slik at det både blir mindre arbeid og mindre slitasje på gulver skal man alltid bruke overtrekks poser til skoene eller ta av sko før man går inn. Renholderen vasker på dagtid.

Driftstekniker

Hjelper til med forefallende arbeid i tillegg til vaktmester oppgaver som snørydding, plenklipp og liknende. Driftstekniker skal også ha hovedoppsyn med bygget og er

den formelle drifts leder av bygningsmassen.

Verneombud

Barnehagen har et verneombud som skal ivareta personalet når det gjelder arbeidsmiljøspørsmål. Det kan være spørsmål som gjelder fysisk og psykisk arbeidsforhold, ergonomi, støy, opplæring, brann, medmenneskelige forhold og trivsel. "Trivselstralla" er verneombudets ide om å skape mer trivsel på arbeidsplassen – mer trivsel = mer nærvær på jobb!

Verneombudet har faste møter med andre verneombud i kommunen. Verneombudet i Natur- og Idrettsbarnehagen er hvert år med på vernerunden i mars og har også ansvar for intern kontroll, HMS og intern kontroll mat (se kapittel om HMS).

Tillitsvalgt

Barnehagen har for tiden to tillitsvalgte, en fra Fagforbundet og en fra Utdanningsforbundet. Det er frivillige medlemskap i en fagforening. Den tillitsvalgtes oppgave er å ivareta personalet/medlemmenes interesser i saker som gjelder rettigheter og plikter i et ansettelsesforhold. Den tillitsvalgte skal tas med på råd når det gjelder f.eks ansettelse, store innkjøp, budsjett og organisering av barnehagen.

IA-bedrift

Hole kommune og barnehagen vår er en IA-bedrift (Inkluderende arbeidsliv), det vil si at vi har inngått en samarbeidsavtale med NAV og har tilgang til spesielle tjenester og virkemidler. Kommunen har også en egen kontaktperson i NAV som gir råd og veiledning i IA-arbeidet. På styrers kontor finnes informasjon og brosjyrer der personalet kan holde seg oppdatert når

det gjelder rettigheter og plikter i forhold til det å være arbeidstaker i en IA-bedrift. Det er verdt å merke seg at man som arbeidstaker også har PLIKTER i forhold til sin arbeidsplass!

Rutiner ved fravær

Den som er borte fra jobb ringer barnehagen eller pedagogisk leder/styrer så fort som mulig. Den som mottar telefonen fyller ut et blått egenmeldingsskjema (ligger i skuff på kontoret) som henges på fast plass på styrers kontor. Når arbeidstaker kommer tilbake på jobb skal skjema underskrives umiddelbart. Skjemaene sendes til kommunens administrasjon som registrerer fraværet. Hver måned får styrer en oversikt over fraværet i barnehagen. Kommunen har et mål om å holde fraværet under 8%. Natur- og Idrettsbarnehagen på sin side har ett mål om kort tids fravær på under 3%. Som IA-bedrift har arbeidstaker rett til utvidet egenmelding. Det vil si at en kan bruke egenmelding i til sammen 24 kalender dager i løpet av en 12 måneders periode.

HELSE – MILJØ – SIKKERHET (HMS)

Barnehagen er forpliktet til å drive systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet i forhold til sitt personale (jfr. forskrift om HMS). Arbeidet handler om å forutse hva som kan gå galt. Vi har utarbeidet en HMS-perm med planer, rutiner og dokumentasjon for dette arbeidet. HMS-permen er et stort dokument som alle ansatte skal gjøre seg kjent med i løpet av den første tiden de jobber hos oss.

Permen er å finne på kontoret til styrer. Styrer og verneombud har ansvar for

at permen er oppdatert. Brann og brannvern hører også til under HMS-arbeidet. Barnehagen har egen brannvernleder og brannvernperm. Denne permen er også på kontoret til styrer. Minimum 2 ganger i året skal barnehagen gjennomføre brannøvelser.

Arbeidet med HMS for personalet innebærer også HMS for barna. Dette mener vi fordi hverdagen til personalet og barna er den samme – vi "jobber" i det samme miljøet!

Helse: i det daglige går helse ut på å ta vare på seg selv. Da er f.eks håndhygiene viktig for ikke å bli smittet eller spre smitte videre. I skogen er det vanskelig å vaske seg med såpe og vann før vi spiser eller etter bleieskift. Personalet skal alltid ha med seg håndsprit/desinfeksjonsvæske i sekken. Dette er innarbeidet rutine hos oss. Før vi spiser selv eller deler ut mat/frukt skal håndsprit brukes. Helse for barn i vår barnehage er bl.a. å lære om sunn mat, påkledning og hygiene etter døbesøk/bleieskift. Kommunelegen har utarbeidet eget skriv om KULDE for barna i Natur- og Idrettsbarnehagen. Kommunelegen har også utarbeidet et skriv/informasjon til foreldre angående syke barn i barnehagen.

Alle avdelinger har med seg bærbart toalett, "Porta-Potty" ut i skogen. Denne doen skal rengjøres på forsvarlig vis etter bruk, hver dag. Det er egen rutine for do-vask. Rutinen læres bort av "opplært personell".

Sikkerhet

I det daglige vil det si å være føre var. Alle de voksne har et eget ansvar for å sjekke om gjerder, lekeapparater inne i barnehagen og ute på basene er sikret forsvarlig. Det skal være en del av hverdagen at vi sjekker tauverk i skogen eller vester til

bruk i båten. Hver dag har avdelingene med seg øks eller annet verktøy ut i skogen. Bruken av dette og oppbevaring underveistil og fra basen skal gjøres på en forsvarlig måte. Bruk av motorsag skal gjøres med verneutstyr. Verneombudet skal skrive avviksmelding dersom dette ikke overholdes.

Samarbeids partnere

Foreldresamarbeid

Barnehagen og foreldrene har det samme ønske og utgangspunkt, – en trygg hverdag og en god barndom for barna som går i barnehagen. Samarbeidet med foreldrene, brukerne, er derfor det viktigste vi har å forholde oss til når det gjelder informasjon, tilbakemeldinger og utfordringer.

Vi kan dele denne type samarbeid i to deler; formelt og uformelt foreldresamarbeid.

Formelt samarbeid – Her inngår foreldremøter, foreldresamtaler, samt informasjonsskriv fra styrer og pedagogisk leder.

Uformelt samarbeid – Dette er den daglige kontakten personalet og foreldrene har i bringe- og hentesituasjoner, ved arrangement i skogen/i barnehagen, og ellers andre uformelle møter.

Vi har også et samarbeidsutvalg, SAU, med representanter fra foreldrene og barnehagepersonalet. Styrer er også med i SAU, han har ikke stemmerett men innehar en ordstyrer og referent- rolle. SAU viktigste oppgave er å være bindeleddet mellom foreldrene og barnehagens eier.

Foreldremøte er barnehagens høyeste organ og de velger sine representanter til SAU. SAU skal, i følge barnehage loven være et rådgivende, kontakt

skapende og samordnende organ. Saker av viktig og stor betydning skal legges frem for SAU hvor de kan si sin mening om saken.

Det er også ett kommunalt SAU der leder for sau i de enkelte barnehagersitter. Det kommunale SAU skal ivareta de mer overordnende ting og hjelpe til med å se helheten på tvers av barnehagene

Innad i barnehagen

Personalet på avdelingene samarbeider på tvers av store og små, vi har felles turer og samlinger, store arrangement planleggerv i også sammen. Vi har også et ønske om at jobbrotasjon mellom avdelingene skal være mulig i perioder, om noen ønsker dette. Bakgrunnen er at vi ser det som en stor fordel at vi kjenner til barna på de forskjellige avdelingene slik at vi lettere kan forstå den enkeltes behov når vi er sammen.

Andre barnehager, Skole, SFO

Barnehagene i Hole har tradisjon for å ha fellesarrangement som Bjørnehuletur, natursti, og hagefest. Vi har også felles månedlige pedagogisk ledermøter og styrerdager, Nytt fra 2009 er møter for Menn i Barnehagen, MIB. Vi har også felles planleggingsdager, med både faglig og sosialt innhold.

Barnehagene i Hole har også utarbeidet en felles arbeidsmiljøkontakt.

Skolene og barnehagen vår har også et tett samarbeid, dette gjelder de eldste i barnehagen, *Storefotene*, spesielt, og skal sikre en god overgang mellom barnehage og skole. Her er det informasjon og forberedende samtaler mellom pedagogisk leder og foreldrene, og siden pedagogisk leder og lærerne. Det er også felles foreldremøte før skolestart.

Kommunale instanser

Det er også naturlig for barnehagen å ha ett tett samarbeid med forskjellig kommunale instanser. De mest benyttede er Kppt (Kommunal pedagogisk psykologisk tjeneste), barnevern, helsestasjon og fysioterapeut. Det er utarbeidet et eget hefte for Hole kommune hvor samarbeidet mellom barnehagene og disse instansene er beskrevet. Det avholdes også tverrfaglige møter to ganger i året.

Grunneiere

Grunneierne til våre baser i skogen er selve fundamentet for vår drift. Uten deres velvilje ville vi ikke kunnet drive på denne måten. Vi har skriftlig avtale med 2 grunneiere om henholdsvis Solplassen, Trollhaugen og Furutoppen. Områdene disponerer vi vederlags fritt med gjensidig forståelse for hvordan skogen skal skjøttes.

Jaktlag

Under elgjakten i oktober har vi en fast avtale om å holde oss borte fra skogen. Det betyr ikke at vi må være fraværende i en hel måned men den første uka er vi helt ute mens de resterende har vi daglig kontakt om hvilket område det jaktes på. Dette er en del av avtalen med grunneierneslik at de kan få tatt ut gjeldene kvote så raskt som mulig.

Småvilt jakt i skogen berører ikke oss i det omfang og skjer stort sett utenom vår åpnings tid. Vi har derfor ikke noe formelt samarbeid med noen angående dette.

Dagsrytme

07.15	Barnehagen åpner	
08.15	Frokosten avsluttes, og vi begynner å kle på Frilek ute, og forberedelser og pakking til tur	
09.15	Indianerrop. Vi går fra barnehagen, klare for en dag ute på tur!	K J E R N E T I D
ca 10.00	Aktivitet	
10.45	Samling	
11.00	Mat	
11.30	Stell og soving på småbarnsavdelingene Frilek, og aktivitet for storbarnsavdelingen	
14.00	Rydding og pakking, retur til barnehagen	
14.30	Indianerrop. Fruktmåltid i barnehagen	
15.00	Frilek	
15.30	Indianerrop. Ryddetid	
16.30	Barnehagen stenger	

Årshjul

Dette er tradisjoner og arrangement vi gjennomfører i Natur- og Idrettsbarnehagen til faste tider hvert år. For datoer, se Årsplanens kortversjon.

Høst

Uke 39	Foreldremøte	For alle Informasjon, klesvalg, om avdelingene Storefot, Kleiva Storefot, Sollihøgda
	Kleivklyver`n	
	Bjørnehuletur	

Uke 41 +	Høstsuppe Elgjakt Foreldresamtaler	Avdelingsvis

Vinter

	Lysfrukost Nissefest Karneval Aketur til Kleiva e.l Julebord	Ute i barnehagen Foreldre og familie inviteres på grøt i skogen For alle, i skogen! For hele barnehagen Avdelingsvis, i skogen

Vår

	Foreldremøte Påske lunsj/ kaffe Foreldresamtaler 17. mai – øvelse	For alle Overgang liten – stor, bhg – skole. Nytt bhg år For alle avdelinger For alle foreldre, avdelingsvis. Hele barnehagen øver på å gå i tog, og på Naturbarnehage- ropet. Hurra!

Sommer

	Natursti Overnattingstur Sommerfest NAF, trafikkopplæring	For alle barnehagene, på Solplassen Storefot Alle Storefot